

I. DISPOSICIÓN XERAIS

MINISTERIO DE SANIDADE, SERVIZOS SOCIAIS E IGUALDADE

12632 *Real decreto legislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social.*

As persoas con discapacidade conforman un grupo vulnerable e numeroso ao cal o xeito en que se estrutura e funciona a sociedade mantivo habitualmente en coñecidas condicións de exclusión. Este feito comportou a restrición dos seus dereitos básicos e liberdades condicionando ou obstaculizando o seu desenvolvemento persoal, así como o gozo dos recursos e servizos dispoñibles para toda a poboación e a posibilidade de contribuír coas súas capacidades ao progreso da sociedade.

O anhelos dunha vida plena e a necesidade de realización persoal moven todas as persoas, pero esas aspiracións non poden ser satisfeitas se se achán restrinxidos ou ignorados os dereitos á liberdade, á igualdade e á dignidade. Este é o caso en que se encontran aínda hoxe mulleres e homes con discapacidade, que, malia os innegables progresos sociais alcanzados, ven limitados eses dereitos no acceso ou uso de contornos, procesos ou servizos que ou non foron concibidos tendo en conta as súas necesidades específicas ou se revelan expresamente restritivos á súa participación neles.

Existe, pois, un variado e profuso conxunto de impedimentos que privan as persoas con discapacidade do pleno exercicio dos seus dereitos e os efectos destes obstáculos materialízanse nunha situación de exclusión social que debe ser inescusablemente abordada polos poderes públicos.

O impulso das medidas que promovan a igualdade de oportunidades suprimindo os inconvenientes que se opoñen á presenza integral das persoas con discapacidade concirne a todos os cidadáns, organizacións e entidades, pero, en primeiro lugar, ao legislador, que debe recoller as necesidades detectadas e propor as solucións e as liñas xerais de acción máis adecuadas. Como xa se demostrou con anterioridade, cómpre que o marco normativo e as accións públicas en materia de discapacidade interveñan na organización social e nas súas expresións materiais ou relacionais que coas súas estruturas e actuacións segregadoras postergan ou apartan as persoas con discapacidade da vida social ordinaria, todo isto co obxectivo último de que estas poidan ser partícipes, como suxeitos activos titulares de dereitos, dunha vida en iguais condicións que o resto dos cidadáns.

Neste sentido, a Lei 13/1982, do 7 de abril, de integración social das persoas con discapacidade, foi a primeira lei aprobada en España dirixida a regular a atención e os apoios ás persoas con discapacidade e ás súas familias, no marco dos artigos 9, 10, 14 e 49 da Constitución, e supuxo un avance relevante para a época.

A Lei 13/1982, do 7 de abril, participaba xa da idea de que o amparo especial e as medidas de equiparación para garantir os dereitos das persoas con discapacidade debía basearse en apoios complementarios, axudas técnicas e servizos especializados que lles permitisen levar unha vida normal no seu contorno. Estableceu un sistema de prestacións económicas e servizos, medidas de integración laboral, de accesibilidade e subsidios económicos, e unha serie de principios que posteriormente se incorporaron ás leis de sanidade, educación e emprego.

Posteriormente, a Lei 51/2003, do 2 de decembro, de igualdade de oportunidades, non discriminación e accesibilidade universal das persoas con discapacidade, supuxo un renovado impulso ás políticas de equiparación das persoas con discapacidade, centrándose especialmente en dúas estratexias de intervención: a loita contra a discriminación e a accesibilidade universal.

A propia Lei 51/2003, do 2 de decembro, prevía o establecemento dun réxime de infraccións e sancións que se fixo realidade coa aprobación da Lei 49/2007, do 26 de decembro, pola que se establece o réxime de infraccións e sancións en materia de igualdade de oportunidades, non discriminación e accesibilidade universal das persoas con discapacidade.

Así mesmo, e aínda que non é obxecto da tarefa de refundición desta norma, cómpre destacar na configuración do marco lexislativo dos dereitos das persoas con discapacidade a Lei 27/2007, do 23 de outubro, pola que se recoñecen as linguas de signos españolas e se regulan os medios de apoio á comunicación oral das persoas xordas, con discapacidade auditiva e xordocegas, que recoñece o dereito de libre opción das persoas xordas, con discapacidade auditiva e xordocegas á aprendizaxe, coñecemento e uso das linguas de signos españolas, e aos distintos medios de apoio á comunicación oral, o que constitúe un factor esencial para a súa inclusión social.

Finalmente, é imprescindible facer referencia á Convención Internacional sobre os Dereitos das Persoas con Discapacidade, aprobada o 13 de decembro de 2006 pola Asemblea Xeral das Nacións Unidas (ONU), ratificada por España o 3 de decembro de 2007, e que entrou en vigor o 3 de maio de 2008. A Convención supón a consagración do enfoque de dereitos das persoas con discapacidade, de modo que considera as persoas con discapacidade como suxeitos titulares de dereitos e os poderes públicos están obrigados a garantir que o exercicio deses dereitos sexa pleno e efectivo.

O labor de refundición regularizando, aclarando e harmonizando as tres leis citadas, que é mandato da disposición derradeira segunda da Lei 26/2011, do 1 de agosto, de adaptación normativa á Convención Internacional sobre os Dereitos das Persoas con Discapacidade, na redacción dada pola disposición derradeira quinta da Lei 12/2012, do 26 de decembro, de medidas urxentes de liberalización do comercio e de determinados servizos, resulta necesario dadas as modificacións que experimentaron nestes anos, así como o substancial cambio do marco normativo dos dereitos das persoas con discapacidade. Esta tarefa tivo como referente principal a mencionada Convención internacional. Por isto, ademais de revisar os principios que informan a lei conforme o previsto na Convención, na súa estrutura dedícase un título específico a determinados dereitos das persoas con discapacidade. Tamén se recoñece expresamente que o exercicio dos dereitos das persoas con discapacidade se realizará de acordo co principio de liberdade na toma de decisións.

Na elaboración deste texto refundido foron consultadas as comunidades autónomas e as cidades de Ceuta e Melilla, e someteuse ao informe previo e preceptivo do Consello Nacional da Discapacidade. Deuse audiencia aos sectores afectados e someteuse a informe previo da Axencia Española de Protección de Datos.

Esta norma dítase en aplicación do previsto na disposición derradeira segunda da Lei 26/2011, do 1 de agosto, de adaptación normativa á Convención Internacional sobre os Dereitos das Persoas con Discapacidade.

Na súa virtude, por proposta da ministra de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade, de acordo co Consello de Estado e logo de deliberación do Consello de Ministros na súa reunión do día 29 de novembro de 2013,

DISPOÑO:

Artigo único. Aprobación do texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social.

Apróbase o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, que se insire a continuación.

Disposición adicional única. Remisións normativas.

As referencias normativas efectuadas noutras disposicións á Lei 13/1982, do 7 de abril, de integración social das persoas con discapacidade; á Lei 51/2003, do 2 de

decembro, de igualdade de oportunidades, non discriminación e accesibilidade universal das persoas con discapacidade, ou á Lei 49/2007, do 26 de decembro, de infraccións e sancións en materia de igualdade de oportunidades, non discriminación e accesibilidade universal das persoas con discapacidade, entenderanse efectuadas aos preceptos correspondentes do texto refundido que se aproba.

Disposición derogatoria única. *Derogación normativa.*

Quedan derogadas cantas disposicións de igual ou inferior rango se opoñan ao disposto no texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social e, en particular, por se integren no dito texto refundido:

- a) A Lei 13/1982, do 7 de abril, de integración social das persoas con discapacidade.
- b) A Lei 51/2003, do 2 de decembro, de igualdade de oportunidades, non discriminación e accesibilidade universal das persoas con discapacidade.
- c) A Lei 49/2007, do 26 de decembro, pola que se establece o réxime de infraccións e sancións en materia de igualdade de oportunidades, non discriminación e accesibilidade universal das persoas con discapacidade.

Disposición derradeira única. *Entrada en vigor.*

O presente real decreto legislativo e o texto refundido que aproba entrarán en vigor o día seguinte ao da súa publicación no «Boletín Oficial del Estado».

Dado en Madrid o 29 de novembro de 2013.

JUAN CARLOS R.

A ministra de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade,
ANA MATO ADROVER

TÍTULO PRELIMINAR

Disposicións xerais

CAPÍTULO I

Obxecto, definicións e principios

Artigo 1. *Obxecto desta lei.*

Esta lei ten por obxecto:

a) Garantir o dereito á igualdade de oportunidades e de trato, así como o exercicio real e efectivo de dereitos por parte das persoas con discapacidade en igualdade de condicións respecto do resto de cidadáns e cidadás, a través da promoción da autonomía persoal, da accesibilidade universal, do acceso ao emprego, da inclusión na comunidade e a vida independente e da erradicación de toda forma de discriminación, conforme os artigos 9.2, 10, 14 e 49 da Constitución española e a Convención Internacional sobre os Dereitos das Persoas con Discapacidade e os tratados e acordos internacionais ratificados por España.

b) Establecer o réxime de infraccións e sancións que garantan as condicións básicas en materia de igualdade de oportunidades, non discriminación e accesibilidade universal das persoas con discapacidade.

Artigo 2. *Definicións.*

Para efectos desta lei enténdese por:

a) Discapacidade: é unha situación que resulta da interacción entre as persoas con deficiencias previsiblemente permanentes e calquera tipo de barreiras que limiten ou impidan a súa participación plena e efectiva na sociedade, en igualdade de condicións coas demais.

b) Igualdade de oportunidades: é a ausencia de toda discriminación, directa ou indirecta, por motivo ou por razón de discapacidade, incluída calquera distinción, exclusión ou restrición que teña o propósito ou o efecto de obstaculizar ou deixar sen efecto o recoñecemento, gozo ou exercicio en igualdade de condicións polas persoas con discapacidade de todos os dereitos humanos e liberdades fundamentais nos ámbitos político, económico, social, laboral, cultural, civil ou doutro tipo. Así mesmo, enténdese por igualdade de oportunidades a adopción de medidas de acción positiva.

c) Discriminación directa: é a situación en que se encontra unha persoa con discapacidade cando é tratada de maneira menos favorable que outra en situación análoga por motivo ou por razón da súa discapacidade.

d) Discriminación indirecta: existe cando unha disposición legal ou regulamentaria, unha cláusula convencional ou contractual, un pacto individual, unha decisión unilateral ou un criterio ou práctica, ou ben un contorno, produto ou servizo, aparentemente neutros, poidan ocasionar unha desvantaxe particular a unha persoa respecto doutras por motivo ou por razón de discapacidade, sempre que obxectivamente non respondan a unha finalidade lexítima e que os medios para a consecución desta finalidade non sexan adecuados e necesarios.

e) Discriminación por asociación: existe cando unha persoa ou grupo en que se integra é obxecto dun trato discriminatorio debido á súa relación con outra por motivo ou por razón de discapacidade.

f) Acoso: é toda conduta non desexada relacionada coa discapacidade dunha persoa, que teña como obxectivo ou consecuencia atentar contra a súa dignidade ou crear un contorno intimidatorio, hostil, degradante, humillante ou ofensivo.

g) Medidas de acción positiva: son aquelas de carácter específico consistentes en evitar ou compensar as desvantaxes derivadas da discapacidade e destinadas a acelerar

ou lograr a igualdade de feito das persoas con discapacidade e a súa participación plena nos ámbitos da vida política, económica, social, educativa, laboral e cultural, atendendo aos diferentes tipos e graos de discapacidade.

h) Vida independente: é a situación en que a persoa con discapacidade exerce o poder de decisión sobre a súa propia existencia e participa activamente na vida da súa comunidade, conforme o dereito ao libre desenvolvemento da personalidade.

i) Normalización: é o principio en virtude do cal as persoas con discapacidade deben poder levar unha vida en igualdade de condicións, accedendo aos mesmos lugares, ámbitos, bens e servizos que están á disposición de calquera outra persoa.

j) Inclusión social: é o principio en virtude do cal a sociedade promove valores compartidos orientados ao ben común e á cohesión social, permitindo que todas as persoas con discapacidade teñan as oportunidades e recursos necesarios para participar plenamente na vida política, económica, social, educativa, laboral e cultural, e para gozar dunhas condicións de vida en igualdade cos demais.

k) Accesibilidade universal: é a condición que deben cumprir os contornos, procesos, bens, produtos e servizos, así como os obxectos, instrumentos, ferramentas e dispositivos, para seren comprensibles, utilizables e practicables por todas as persoas en condicións de seguridade e comodidade e da forma máis autónoma e natural posible. Presupón a estratexia de «deseño universal ou deseño para todas as persoas», e enténdese sen prexuízo dos axustes razoables que se deban adoptar.

l) Deseño universal ou deseño para todas as persoas: é a actividade pola que se conciben ou proxectan desde a orixe, e sempre que isto sexa posible, contornos, procesos, bens, produtos, servizos, obxectos, instrumentos, programas, dispositivos ou ferramentas, de tal forma que poidan ser utilizados por todas as persoas, na maior extensión posible, sen necesidade de adaptación nin deseño especializado. O «deseño universal ou deseño para todas as persoas» non excluírá os produtos de apoio para grupos particulares de persoas con discapacidade, cando o necesiten.

m) Axustes razoables: son as modificacións e adaptacións necesarias e adecuadas do ambiente físico, social e actitudinal ás necesidades específicas das persoas con discapacidade que non impoñan unha carga desproporcionada ou indebida, cando se requiran nun caso particular de maneira eficaz e práctica, para facilitar a accesibilidade e a participación e para garantir ás persoas con discapacidade o gozo ou exercicio, en igualdade de condicións coas demais, de todos os dereitos.

n) Diálogo civil: é o principio en virtude do cal as organizacións representativas de persoas con discapacidade e das súas familias participan, nos termos que establecen as leis e demais disposicións normativas, na elaboración, execución, seguimento e avaliación das políticas oficiais que se desenvolven na esfera das persoas con discapacidade, as cales garantirán, en todo caso, o dereito dos nenos e das nenas con discapacidade a expresaren a súa opinión libremente sobre todas as cuestións que os afecten e a recibiren asistencia apropiada conforme a súa discapacidade e idade para poder exercer ese dereito.

o) Transversalidade das políticas en materia de discapacidade: é o principio en virtude do cal as actuacións que desenvolven as administracións públicas non se limitan unicamente a plans, programas e accións específicos, pensados exclusivamente para estas persoas, senón que comprenden as políticas e liñas de acción de carácter xeral en calquera dos ámbitos de actuación pública, onde se terán en conta as necesidades e demandas das persoas con discapacidade.

Artigo 3. *Principios.*

Os principios desta lei serán:

- a) O respecto á dignidade inherente, á autonomía individual, incluída a liberdade de tomar as propias decisións, e á independencia das persoas.
- b) A vida independente.
- c) A non discriminación.

- d) O respecto pola diferenza e a aceptación das persoas con discapacidade como parte da diversidade e da condición humanas.
- e) A igualdade de oportunidades.
- f) A igualdade entre mulleres e homes.
- g) A normalización.
- h) A accesibilidade universal.
- i) O deseño universal ou deseño para todas as persoas.
- j) A participación e inclusión plenas e efectivas na sociedade.
- k) O diálogo civil.
- l) O respecto ao desenvolvemento da personalidade das persoas con discapacidade e, en especial, das nenas e dos nenos con discapacidade e do seu dereito a preservar a súa identidade.
- m) A transversalidade das políticas en materia de discapacidade.

CAPÍTULO II

Ámbito de aplicación

Artigo 4. *Titulares dos dereitos.*

1. Son persoas con discapacidade aquelas que presentan deficiencias físicas, mentais, intelectuais ou sensoriais, previsiblemente permanentes que, ao interactuar con diversas barreiras, poidan impedir a súa participación plena e efectiva na sociedade, en igualdade de condicións cos demais.

2. Ademais do establecido no número anterior, e para todos os efectos, terán a consideración de persoas con discapacidade aquelas ás cales se lles recoñecese un grao de discapacidade igual ou superior ao 33 por cento. Considerarase que presentan unha discapacidade en grao igual ou superior ao 33 por cento os pensionistas da Seguridade Social que teñan recoñecida unha pensión de incapacidade permanente no grao de total, absoluta ou grande invalidez, e os pensionistas de clases pasivas que teñan recoñecida unha pensión de xubilación ou de retiro por incapacidade permanente para o servizo ou inutilidade.

As normas que regulen os beneficios ou medidas de acción positiva poderán determinar os requisitos específicos para acceder a eles.

3. O recoñecemento do grao de discapacidade deberá ser efectuado polo órgano competente nos termos desenvolvidos regulamentariamente.

A acreditación do grao de discapacidade realizarase nos termos establecidos regulamentariamente e terá validez en todo o territorio nacional.

4. Para efectos do recoñecemento do dereito aos servizos de prevención de deficiencias e de intensificación de discapacidades, asimílanse á dita situación os estados previos, entendidos como procesos en evolución que poidan chegar a ocasionar unha limitación na actividade.

5. Os servizos, prestacións e demais beneficios previstos nesta lei outorgaranse aos estranxeiros, de conformidade co previsto na Lei orgánica 4/2000, do 11 de xaneiro, sobre dereitos e liberdades dos estranxeiros en España e a súa integración social, nos tratados internacionais e nos convenios que se establezan co país de orixe. Para os menores estranxeiros observarase, ademais, o disposto nas leis de protección dos dereitos dos menores vixentes, tanto no ámbito estatal como no autonómico, así como nos tratados internacionais.

6. O Goberno estenderá a aplicación das prestacións económicas previstas nesta lei aos españois residentes no estranxeiro, sempre que carezan de protección equiparable no país de residencia, na forma e cos requisitos que regulamentariamente se determinen.

Artigo 5. *Ámbito de aplicación en materia de igualdade de oportunidades, non discriminación e accesibilidade universal.*

As medidas específicas para garantir a igualdade de oportunidades, a non discriminación e a accesibilidade universal aplicaranse, ademais de aos dereitos regulados no título I, nos ámbitos seguintes:

- a) Telecomunicacións e sociedade da información.
- b) Espazos públicos urbanizados, infraestruturas e edificación.
- c) Transportes.
- d) Bens e servizos á disposición do público.
- e) Relacións coas administracións públicas.
- f) Administración de xustiza.
- g) Patrimonio cultural, de conformidade co previsto na lexislación de patrimonio histórico.
- h) Emprego.

CAPÍTULO III

Autonomía das persoas con discapacidade

Artigo 6. *Respecto á autonomía das persoas con discapacidade.*

1. O exercicio dos dereitos das persoas con discapacidade realizarase de acordo co principio de liberdade na toma de decisións.

2. As persoas con discapacidade teñen dereito á libre toma de decisións, para o cal a información e o consentimento deberán efectuarse en formatos adecuados e de acordo coas circunstancias persoais, seguindo as regras marcadas polo principio de deseño universal ou deseño para todas as persoas, de maneira que lles resulten accesibles e comprensibles.

En todo caso, deberanse ter en conta as circunstancias persoais do individuo, a súa capacidade para tomar o tipo de decisión en concreto e asegurar a prestación de apoio para a toma de decisións.

TÍTULO I

Dereitos e obrigas

Artigo 7. *Dereito á igualdade.*

1. As persoas con discapacidade teñen os mesmos dereitos que os demais cidadáns conforme o noso ordenamento xurídico.

2. Para facer efectivo este dereito á igualdade, as administracións públicas promoverán as medidas necesarias para que o exercicio en igualdade de condicións dos dereitos das persoas con discapacidade sexa real e efectivo en todos os ámbitos da vida.

3. As administracións públicas protexerán de forma especialmente intensa os dereitos das persoas con discapacidade en materia de igualdade entre mulleres e homes, saúde, emprego, protección social, educación, tutela xudicial efectiva, mobilidade, comunicación, información e acceso á cultura, ao deporte, ao ocio, así como de participación nos asuntos públicos, nos termos previstos neste título e demais normativa que sexa de aplicación.

4. Así mesmo, as administracións públicas protexerán de maneira singularmente intensa aquelas persoas ou grupo de persoas especialmente vulnerables á discriminación múltiple como as nenas, nenos e mulleres con discapacidade, maiores con discapacidade, mulleres con discapacidade vítimas de violencia de xénero, persoas con pluridiscapacidade ou outras persoas con discapacidade integrantes de minorías.

CAPÍTULO I

Sistema de prestacións sociais e económicas

Artigo 8. *Sistema especial de prestacións sociais e económicas para as persoas con discapacidade.*

1. A acción protectora do sistema especial de prestacións sociais e económicas para as persoas con discapacidade que, por non desenvolver unha actividade laboral, non están incluídas no campo de aplicación do Sistema da Seguridade Social, comprenderá:

- a) Asistencia sanitaria e prestación farmacéutica.
- b) Subsidio de mobilidade e compensación por gastos de transporte.
- c) Recuperación profesional.
- d) Rehabilitación e habilitación profesionais.

2. Sen prexuízo do disposto no artigo 9, a asistencia sanitaria e a prestación farmacéutica previstas na letra a) do número anterior terán a extensión, duración e condicións que se prevexan regulamentariamente.

3. As persoas beneficiarias dos subsidios de garantía de ingresos mínimos e por axuda de terceira persoa continuarán co dereito á percepción destes de acordo co establecido na disposición transitoria única.

Artigo 9. *Prestación farmacéutica do sistema especial de prestacións sociais e económicas para as persoas con discapacidade.*

Os beneficiarios do sistema especial de prestacións asistenciais e económicas previsto neste capítulo estarán exentos de achega polo consumo de especialidades farmacéuticas.

CAPÍTULO II

Dereito á protección da saúde

Artigo 10. *Dereito á protección da saúde.*

1. As persoas con discapacidade teñen dereito á protección da saúde, incluíndo a prevención da enfermidade e a protección, promoción e recuperación da saúde, sen discriminación por motivo ou por razón de discapacidade, con especial atención á saúde mental e á saúde sexual e reprodutiva.

2. As actuacións das administracións públicas e dos suxeitos privados prestarán atención específica ás necesidades das persoas con discapacidade, conforme a lexislación sanitaria xeral e sectorial vixente.

3. As administracións públicas desenvolverán as actuacións necesarias para a coordinación da atención de carácter social e de carácter sanitario, de forma efectiva e eficiente, dirixida ás persoas que por problemas de saúde asociados á súa discapacidade teñen necesidade simultánea ou sucesiva de ambos os sistemas de atención, e promoverán as medidas necesarias para favorecer o acceso das persoas con discapacidade aos servizos e prestacións relacionados coa súa saúde en condicións de igualdade co resto de cidadáns.

Artigo 11. *Prevención de deficiencias e de intensificación de discapacidades.*

1. A prevención de deficiencias e de intensificación de discapacidades constitúe un dereito e un deber de todo cidadán e da sociedade no seu conxunto, e formará parte das obrigas prioritarias do Estado no campo da saúde pública e dos servizos sociais. A prevención de deficiencias e de intensificación de discapacidades atenderá á diversidade

das persoas con discapacidade, dando un tratamento diferenciado segundo as necesidades específicas de cada persoa.

2. As administracións públicas competentes promoverán plans de prevención de deficiencias e de intensificación de discapacidades, tendo en conta tamén o previsto no artigo 21 da Lei 39/2006, do 14 de decembro, de promoción da autonomía persoal e atención ás persoas en situación de dependencia.

3. Nos ditos plans concederáse especial importancia aos servizos de orientación e planificación familiar, consello xenético, atención prenatal e perinatal, detección e diagnóstico precoz e asistencia pediátrica, incluída a saúde mental infanto-xuvenil, asistencia xeriátrica, así como á seguridade e saúde no traballo, á seguridade no tráfico viario, ao control hixiénico e sanitario dos alimentos e á contaminación ambiental.

Consideraranse, de modo específico, as accións destinadas ás zonas rurais.

Artigo 12. *Equipos multiprofesionais de atención á discapacidade.*

1. Os equipos multiprofesionais de atención á discapacidade de cada ámbito sectorial deberán contar coa formación especializada correspondente e serán competentes, no seu ámbito territorial, para prestar unha atención interdisciplinaria a cada persoa con discapacidade que o necesite, para garantir a súa inclusión e participación plena na sociedade en igualdade de condicións cos demais.

2. Os equipos multiprofesionais de cualificación e recoñecemento do grao de discapacidade son os órganos encargados de valorar e cualificar as situacións de discapacidade para o seu recoñecemento oficial polo órgano administrativo competente.

3. Son funcións dos equipos multiprofesionais de cualificación e recoñecemento do grao de discapacidade:

a) A emisión dun ditame técnico normalizado sobre as deficiencias, as limitacións para realizar actividades e as barreiras na participación social, recollendo as capacidades e habilidades para as que a persoa necesita apoios.

b) A orientación para a habilitación e rehabilitación, con pleno respecto á autonomía da persoa con discapacidade, propoñendo as necesidades, aptitudes e posibilidades de recuperación, así como o seguimento e revisión.

c) A valoración e cualificación da situación de discapacidade, determinando o tipo e grao de discapacidade en relación cos beneficios, dereitos económicos e servizos previstos na lexislación, sen prexuízo do recoñecemento do dereito que corresponda efectuar ao órgano administrativo competente.

d) A valoración e cualificación da situación de discapacidade será revisable na forma que regulamentariamente se determine. A valoración e cualificación definitivas só se realizarán cando a persoa alcanzase a súa máxima rehabilitación ou cando a deficiencia sexa presumiblemente definitiva, o que non impedirá valoracións previas para obter determinados beneficios.

4. As cualificacións e valoracións dos equipos multiprofesionais de cualificación e recoñecemento do grao de discapacidade responderán a criterios técnicos unificados, baseados na evidencia dispoñible, e terán validez ante calquera organismo público e en todo o territorio do Estado.

CAPÍTULO III

Da atención integral

Artigo 13. *Atención integral.*

1. Enténdese por atención integral os procesos ou calquera outra medida de intervención dirixidos a que as persoas con discapacidade adquiren o seu máximo nivel de desenvolvemento e autonomía persoal, e a lograr e manter a súa máxima

independencia, capacidade física, mental e social, e a súa inclusión e participación plena en todos os aspectos da vida, así como a obtención dun emprego adecuado.

2. Os programas de atención integral poderán comprender:

- a) Habilitación ou rehabilitación médico-funcional.
- b) Atención, tratamento e orientación psicolóxica.
- c) Educación.
- d) Apoio para a actividade profesional.

3. Estes programas deberán comezar na etapa máis temperá posible e basearse nunha avaliación multidisciplinar das necesidades e capacidades da persoa con discapacidade, así como das oportunidades do contorno, considerando as adaptacións ou adecuacións oportunas e os apoios á toma de decisións e á promoción da autonomía persoal.

4. As administracións públicas velarán polo mantemento duns servizos de atención adecuados, mediante a coordinación dos recursos e servizos de habilitación e rehabilitación nos ámbitos da saúde, o emprego, a educación e os servizos sociais, co fin de garantir ás persoas con discapacidade unha oferta de servizos e programas próxima, no contorno en que se desenvolva a súa vida, suficiente e diversificada, tanto en zonas rurais como urbanas.

Artigo 14. *Habilitación ou rehabilitación médico-funcional.*

1. A habilitación ou rehabilitación médico-funcional ten como obxectivo conseguir a máxima funcionalidade das capacidades físicas, sensoriais, mentais ou intelectuais. Este proceso iníciase coa detección e identificación das deficiencias e necesidades psicosociais de cada persoa e continuará até a consecución e mantemento do máximo desenvolvemento e autonomía persoal posible.

2. Para estes efectos, toda persoa que presente algunha deficiencia nas súas estruturas ou funcións corporais ou psicosociais, da que derive ou poida derivar unha limitación na actividade cualificada como discapacidade segundo o disposto nesta lei, terá dereito a se beneficiar dos procesos de habilitación ou rehabilitación médico-funcional necesarios para mellorar e alcanzar a máxima autonomía persoal posible e poder lograr cos apoios necesarios o seu desenvolvemento persoal e participación plena e efectiva na sociedade en igualdade de condicións coas demais.

3. O proceso habilitador ou rehabilitador que se inicie en servizos específicos desenvolverase en íntima conexión cos centros de intervención onde se deba continuar e proseguirá, se for necesario, como tratamento domiciliario ou ben no contorno en que a persoa con discapacidade desenvolve a súa vida, cos recursos comunitarios existentes.

4. Os programas de habilitación e rehabilitación complementaranse coa subministración, a adaptación, conservación e renovación de tecnoloxías de apoio, prótese e ortose, dispositivos, vehículos, e outros elementos auxiliares para as persoas con discapacidade cuxas circunstancias persoais o aconsellen.

Artigo 15. *Atención, tratamento e orientación psicolóxica.*

1. A atención, o tratamento e a orientación psicolóxica estarán presentes durante as distintas fases do proceso interdisciplinar habilitador ou rehabilitador e irán encamiñados a lograr da persoa con discapacidade a máxima autonomía e o pleno desenvolvemento da súa personalidade, así como o apoio ao seu contorno familiar máis inmediato.

2. A atención, o tratamento e orientación psicolóxica basearanse nas características persoais da persoa con discapacidade, as súas motivacións e intereses así como os factores familiares e sociais que poidan condicionala, e estarán dirixidos a potenciar ao máximo o uso das súas capacidades e a súa autonomía persoal, tendo en conta o seu proxecto singular de vida.

3. A atención, o tratamento e a orientación psicolóxica formarán parte dos apoios á autonomía persoal e deberán estar coordinados co resto dos tratamentos funcionais e, en

todo caso, facilitaranse desde a detección da deficiencia, ou desde o momento en que se inicie un proceso patolóxico ou concorra unha circunstancia sobrevida que poida desembocar nunha limitación na actividade.

Artigo 16. *Educación.*

A educación inclusiva formará parte do proceso de atención integral das persoas con discapacidade e será impartida mediante os apoios e axustes que se recoñecen no capítulo IV deste título e na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación.

Artigo 17. *Apoio para a actividade profesional.*

1. As persoas con discapacidade en idade laboral terán dereito a se beneficiaren de programas de rehabilitación vocacional e profesional, mantemento do emprego e reincorporación ao traballo.

2. Os procesos de apoio para a actividade profesional comprenderán, entre outras, as seguintes prestacións:

- a) Os procesos de habilitación ou rehabilitación médico-funcional.
- b) A orientación profesional.
- c) A formación, readaptación ou recualificación profesional.

3. Nos procesos de apoio para a actividade profesional, a habilitación ou rehabilitación médico-funcional, regulada no artigo 14, comprenderá tanto o desenvolvemento das capacidades como a utilización de produtos e tecnoloxías de apoio e dispositivos necesarios para o mellor desempeño dun posto de traballo en igualdade de condicións cos demais.

4. A orientación profesional será prestada polos correspondentes servizos, tendo en conta as capacidades reais da persoa con discapacidade, determinadas conforme os informes dos equipos multiprofesionais de cualificación e recoñecemento do grao de discapacidade. Así mesmo, tomarase en consideración a formación efectivamente recibida e por recibir, e as posibilidades de emprego existentes en cada caso, así como a atención ás súas motivacións, aptitudes e preferencias profesionais. Comprenderá, así mesmo, os apoios necesarios para a busca, obtención, mantemento do emprego e retorno a el.

5. A formación, readaptación ou recualificación profesional, que poderá comprender, se for o caso, unha preformación xeral básica, promoverá a adquisición de experiencia laboral no mercado de traballo e impartirase de acordo co itinerario persoal e a orientación profesional prestada con anterioridade, conforme a decisión tomada pola persoa con discapacidade, e seguindo os criterios establecidos no artigo 15.

6. As actividades formativas poderanse impartir, ademais de nos centros de formación dedicados a isto, nas empresas. Neste último suposto será necesaria a formalización dun contrato para a formación e a aprendizaxe, cuxo contido básico se axustará ao disposto no artigo 11 do texto refundido da Lei do Estatuto dos traballadores, aprobado polo Real decreto lexislativo 1/1995, do 24 de marzo, e as súas normas de desenvolvemento.

7. Os procesos de apoio para a actividade profesional a que se refire este artigo poderán ser complementados, se for o caso, con outras medidas adicionais que faciliten ao beneficiario o logro do máximo nivel de desenvolvemento persoal e favorezan a súa plena inclusión e participación na vida social.

CAPÍTULO IV

Dereito á educación

Artigo 18. *Contido do dereito.*

1. As persoas con discapacidade teñen dereito a unha educación inclusiva, de calidade e gratuíta, en igualdade de condicións coas demais.

2. Corresponde ás administracións educativas asegurar un sistema educativo inclusivo en todos os niveis educativos, así como o ensino ao longo da vida e garantir un posto escolar aos alumnos con discapacidade na educación básica, prestando atención á diversidade de necesidades educativas do alumnado con discapacidade mediante a regulación de apoios e axustes razoables para a atención daqueles que precisen unha atención especial de aprendizaxe ou de inclusión.

3. A escolarización deste alumnado en centros de educación especial ou unidades substitutorias só se levará a cabo cando excepcionalmente as súas necesidades non poidan ser atendidas no marco das medidas de atención á diversidade dos centros ordinarios e tomando en consideración a opinión dos pais ou tutores legais.

Artigo 19. *Gratuidade do ensino.*

As persoas con discapacidade, na súa etapa educativa, terán dereito á gratuidade do ensino, nos centros ordinarios e nos centros especiais, de acordo co que dispoñen a Constitución e as leis que a desenvolven.

Artigo 20. *Garantías adicionais.*

Co fin de garantir o dereito a unha educación inclusiva das persoas con discapacidade e sen prexuízo das medidas previstas na normativa en materia de educación, establécense as seguintes garantías adicionais:

a) Os centros de educación especial crearán as condicións necesarias para facilitar a conexión cos centros ordinarios e a inclusión dos seus alumnos no sistema educativo ordinario.

b) Os hospitais infantís, de rehabilitación e aqueles que teñan servizos pediátricos permanentes, xa sexan de titularidade pública ou privada que regularmente ocupen ao menos a metade das súas camas con pacientes cuxa estancia e atención sanitaria sexan financiadas con cargo a recursos públicos, deberán contar cunha sección pedagóxica para previr e evitar a marxinación do proceso educativo dos alumnos de idade escolar ingresados nos ditos hospitais.

c) As persoas que cursen estudos universitarios, cuxa discapacidade lles dificulte gravemente a adaptación ao réxime de convocatorias establecido con carácter xeral, poderán solicitar e as universidades deberán conceder, de acordo co que dispoñan as súas correspondentes normas de permanencia que, en todo caso, deberán ter en conta a situación das persoas con discapacidade que cursen estudos na universidade, a ampliación do número de convocatorias na medida que compense a súa dificultade, sen mingua do nivel exixido. As probas adaptaranse, se for o caso, ás características da discapacidade que presente o interesado.

d) Realizaranse programas de sensibilización, información e formación continua dos equipos directivos, do profesorado e dos profesionais da educación, dirixida á súa especialización na atención ás necesidades educativas especiais do alumnado con discapacidade, de modo que poidan contar cos coñecementos e ferramentas necesarias para isto.

Artigo 21. *Valoración das necesidades educativas.*

1. Son funcións específicas dos servizos de orientación educativa apoiar os centros docentes no proceso cara á inclusión e, especialmente, nas funcións de orientación, avaliación e intervención educativa, contribuíndo á dinamización pedagóxica, á calidade e á innovación educativa.

2. Para efectos da participación no control e xestión dos centros docentes previsto na Lei orgánica 8/1985, do 3 de xullo, reguladora do dereito á educación, e na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación, terase en conta a especialidade desta lei no que se refire aos servizos de orientación educativa.

CAPÍTULO V

Dereito á vida independente

Sección 1.ª *Disposicións xerais*

Artigo 22. *Accesibilidade.*

1. As persoas con discapacidade teñen dereito a vivir de forma independente e a participar plenamente en todos os aspectos da vida. Para isto, os poderes públicos adoptarán as medidas pertinentes para asegurar a accesibilidade universal, en igualdade de condicións coas demais persoas, nos contornos, procesos, bens, produtos e servizos, o transporte, a información e as comunicacións, incluídos os sistemas e as tecnoloxías da información e as comunicacións, así como nos medios de comunicación social e noutros servizos e instalacións abertos ao público ou de uso público, tanto en zonas urbanas como rurais.

2. No ámbito do emprego, as condicións básicas de accesibilidade e non discriminación ás cales se refire este capítulo serán de aplicación con carácter supletorio respecto ao previsto na lexislación laboral.

Artigo 23. *Condicións básicas de accesibilidade e non discriminación.*

1. O Goberno, sen prexuízo das competencias atribuídas ás comunidades autónomas e ás entidades locais, regulará as condicións básicas de accesibilidade e non discriminación que garantan os mesmos niveis de igualdade de oportunidades a todas as persoas con discapacidade.

A dita regulación será gradual no tempo e no alcance e contido das obrigas impostas, e abranguerá todos os ámbitos e áreas das enumeradas no artigo 5.

2. As condicións básicas de accesibilidade e non discriminación establecerán, para cada ámbito ou área, medidas concretas para previr ou suprimir discriminacións, e para compensar desvantaxes ou dificultades. Inclúiranse disposicións sobre, ao menos, os seguintes aspectos:

a) Exixencias de accesibilidade dos edificios e contornos, dos instrumentos, equipamentos e tecnoloxías, e dos bens e produtos utilizados no sector ou área. En particular, a supresión de barreiras ás instalacións e a adaptación de equipamentos e instrumentos, así como a súa apropiada sinalización.

b) Condicións máis favorables no acceso, participación e utilización dos recursos de cada ámbito ou área e condicións de non discriminación en normas, criterios e prácticas.

c) Apoios complementarios, tales como axudas económicas, produtos e tecnoloxías de apoio, servizos ou tratamentos especializados, outros servizos persoais, así como outras formas de apoio persoal ou animal. En particular, axudas e servizos auxiliares para a comunicación, como sistemas aumentativos e alternativos, braille, dispositivos multimedia de fácil acceso, sistemas de apoios á comunicación oral e lingua de signos, sistemas de comunicación táctil e outros dispositivos que permitan a comunicación.

d) A adopción de normas internas nas empresas ou centros que promovan e estimulen a eliminación de desvantaxes ou situacións xerais de discriminación ás persoas con discapacidade, incluídos os axustes razoables.

e) Plans e calendario para a implantación das exixencias de accesibilidade e para o establecemento das condicións máis favorables e de non discriminación.

f) Recursos humanos e materiais para a promoción da accesibilidade e a non discriminación no ámbito de que se trate.

3. As condicións básicas de accesibilidade e non discriminación estableceranse tendo en conta os diferentes tipos e graos de discapacidade que deberán orientar tanto o deseño inicial como os axustes razoables dos contornos, produtos e servizos de cada ámbito de aplicación da lei.

Artigo 24. Condicións básicas de accesibilidade e non discriminación no ámbito dos produtos e servizos relacionados coa sociedade da información e medios de comunicación social.

1. As condicións básicas de accesibilidade e non discriminación para o acceso e utilización das tecnoloxías, produtos e servizos relacionados coa sociedade da información e de calquera medio de comunicación social serán exixibles nos prazos e termos establecidos regulamentariamente.

Non obstante, as condicións previstas no parágrafo anterior serán exixibles para todas estas tecnoloxías, produtos e servizos, de acordo coas condicións e prazos máximos previstos na disposición adicional terceira.1.

2. No prazo de dous anos desde a entrada en vigor desta lei, o Goberno deberá realizar os estudos integrais sobre a accesibilidade aos ditos bens ou servizos que se consideren máis relevantes desde o punto de vista da non discriminación e accesibilidade universal.

Artigo 25. Condicións básicas de accesibilidade e non discriminación no ámbito dos espazos públicos urbanizados e edificación.

1. As condicións básicas de accesibilidade e non discriminación das persoas con discapacidade para o acceso e utilización dos espazos públicos urbanizados e edificacións serán exixibles nos prazos e termos establecidos regulamentariamente.

Non obstante, as condicións previstas no parágrafo anterior serán exixibles para todos os espazos públicos urbanizados e edificacións, de acordo coas condicións e prazos máximos previstos na disposición adicional terceira.1.

2. No prazo de dous anos desde a entrada en vigor desta lei o Goberno deberá realizar os estudos integrais sobre a accesibilidade aos espazos públicos urbanizados e edificacións, naquilo que se considere máis relevante desde o punto de vista da non discriminación e da accesibilidade universal.

Artigo 26. Normativa técnica de edificación.

1. As normas técnicas sobre edificación incluírán previsións relativas ás condicións mínimas que deberán reunir os edificios de calquera tipo para permitir a accesibilidade das persoas con discapacidade.

2. Todas estas normas deberán ser recollidas na fase de redacción dos proxectos básicos, de execución e parciais, e denegaranse os visados oficiais correspondentes, ben de colexios profesionais ou de oficinas de supervisión das administracións públicas competentes, a aqueles que non as cumbran.

Artigo 27. Condicións básicas de accesibilidade e non discriminación no ámbito dos medios de transporte.

1. As condicións básicas de accesibilidade e non discriminación das persoas con discapacidade para o acceso e utilización dos medios de transporte serán exixibles nos prazos e termos establecidos regulamentariamente.

Non obstante, as condicións previstas no parágrafo anterior serán exixibles para todas as infraestruturas e material de transporte, de acordo coas condicións e prazos máximos previstos na disposición adicional terceira.1.

2. No prazo de dous anos desde a entrada en vigor desta lei, o Goberno deberá realizar os estudos integrais sobre a accesibilidade aos diferentes medios de transporte, naquilo que se considere máis relevante desde o punto de vista da non discriminación e da accesibilidade universal.

Artigo 28. Condicións básicas de accesibilidade e non discriminación no ámbito das relacións coas administracións públicas.

1. As condicións básicas de accesibilidade e non discriminación que deberán reunir as oficinas públicas, dispositivos e servizos de atención ao cidadán e aqueles de participación nos asuntos públicos, incluídos os relativos á Administración de xustiza e á participación na vida política e nos procesos electorais, serán exixibles nos prazos e termos establecidos regulamentariamente.

Non obstante, as condicións previstas no parágrafo anterior serán exixibles para todos os contornos, produtos, servizos, disposicións, criterios ou prácticas administrativas, de acordo coas condicións e prazos máximos previstos na disposición adicional terceira.1.

2. No prazo de dous anos desde a entrada en vigor desta lei, o Goberno deberá realizar os estudos integrais sobre a accesibilidade daqueles contornos ou sistemas que se consideren máis relevantes desde o punto de vista da non discriminación e da accesibilidade universal.

Artigo 29. Condicións básicas de accesibilidade e non discriminación para o acceso e utilización dos bens e servizos á disposición do público.

1. Todas as persoas físicas ou xurídicas que, no sector público ou no privado, subministren bens ou servizos dispoñibles para o público, ofrecidos fóra do ámbito da vida privada e familiar, estarán obrigadas, nas súas actividades e nas transaccións conseguíntes, ao cumprimento do principio de igualdade de oportunidades das persoas con discapacidade, evitando discriminacións, directas ou indirectas, por motivo ou por razón de discapacidade.

2. O previsto no número anterior non afecta a liberdade de contratación, incluída a liberdade da persoa de elixir a outra parte contratante, sempre e cando a dita elección non veña determinada pola súa discapacidade.

3. Non obstante o disposto nos números anteriores, serán admisibles as diferenzas de trato no acceso a bens e servizos cando estean xustificadas por un propósito lexítimo e os medios para logralo sexan adecuados, proporcionados e necesarios.

4. As condicións básicas de accesibilidade e non discriminación para o acceso e utilización dos bens e servizos á disposición do público polas persoas con discapacidade serán exixibles nos prazos e termos establecidos regulamentariamente.

Non obstante, as condicións previstas no parágrafo anterior serán exixibles para todos os bens e servizos, de acordo coas condicións e prazos máximos previstos na disposición adicional terceira.2.

5. No prazo de dous anos desde a entrada en vigor desta lei, o Goberno deberá realizar os estudos integrais sobre a accesibilidade a bens ou servizos que se consideren máis relevantes desde o punto de vista da non discriminación e accesibilidade universal.

*Sección 2.ª Medidas de acción positiva**Artigo 30. Medidas para facilitar o estacionamento de vehículos.*

Os concellos adoptarán as medidas adecuadas para facilitar o estacionamento dos vehículos automóbiles pertencentes a persoas con problemas graves de mobilidade, por razón da súa discapacidade.

Artigo 31. Subsidio de mobilidade e compensación por gastos de transporte.

As persoas con discapacidade con dificultades para utilizar transportes colectivos, que reúnan os requisitos establecidos regulamentariamente, terán dereito á percepción dun subsidio de mobilidade e compensación por gastos de transporte, cuxa contía se fixará anualmente na Lei de orzamentos xerais do Estado.

Artigo 32. Reserva de vivendas para persoas con discapacidade e condicións de accesibilidade.

1. Nos proxectos de vivendas protexidas, programarase un mínimo dun catro por cento coas características construtivas e de deseño adecuadas que garantan o acceso e o desenvolvemento cómodo e seguro das persoas con discapacidade.

As vivendas obxecto da reserva prevista neste artigo destinadas ao alugamento poderán adxudicarse a persoas con discapacidade individualmente consideradas, unidades familiares con algunha persoa con discapacidade ou a entidades sen ánimo de lucro do sector da discapacidade, sempre que neste último suposto sexan destinadas por esas entidades á promoción da inclusión social das persoas con discapacidade e da vida autónoma, como vivendas asistidas, vivendas compartidas, vivendas de apoio, ou a proxectos de vida independente de persoas con discapacidade.

2. A obriga establecida no número anterior alcanzará, igualmente, os proxectos de vivendas de calquera outro carácter que constrúan, promovan ou subvencionen as administracións públicas e demais entidades dependentes ou vinculadas ao sector público. As administracións públicas competentes ditarán as disposicións regulamentarias para garantir a instalación de ascensores con capacidade para transportar simultaneamente unha cadeira de rodas de tipo normalizado e unha persoa sen discapacidade.

3. As administracións públicas ditarán as normas técnicas básicas necesarias para dar cumprimento ao disposto nos dous números anteriores.

4. Cando o proxecto se refira a un conxunto de edificios e instalacións que constitúan un complexo arquitectónico, este proxectarase e construírse en condicións que permitan, en todo caso, a accesibilidade das persoas con discapacidade aos diferentes inmobles e instalacións complementarias.

Artigo 33. Concepto de rehabilitación da vivenda.

Considerarase rehabilitación da vivenda, para efectos da obtención de subvencións e préstamos con subvención de xuros, as reformas que as persoas con discapacidade ou as unidades familiares ou de convivencia con algún membro con discapacidade teñan que realizar na súa vivenda habitual e permanente para que esta resulte accesible.

Artigo 34. Outras medidas públicas de accesibilidade.

1. As administracións públicas habilitarán nos seus orzamentos as consignacións necesarias para o financiamento das adaptacións nos inmobles que deles dependan.

2. Ao mesmo tempo, fomentarán a adaptación dos inmobles de titularidade privada mediante o establecemento de axudas, exencións e subvencións.

3. Ademais, as administracións competentes en materia de urbanismo deberán considerar e, se é o caso, incluír, a necesidade desas adaptacións anticipadas nos plans municipais de ordenación urbana que formulen ou aproben.

4. Os concellos deberán prever plans municipais de actuación, co obxecto de adaptar as vías públicas, parques e xardíns ás normas aprobadas con carácter xeral, e están obrigados a destinar unha porcentaxe do seu orzamento para os ditos fins.

CAPÍTULO VI

Dereito ao traballo

Sección 1.ª Disposicións xerais

Artigo 35. *Garantías do dereito ao traballo.*

1. As persoas con discapacidade teñen dereito ao traballo, en condicións que garantan a aplicación dos principios de igualdade de trato e non discriminación.

2. A garantía e efectividade dos dereitos á igualdade de trato e de oportunidades das persoas con discapacidade rexeráse polo establecido neste capítulo e na súa normativa específica no acceso ao emprego, así como no acceso á actividade por conta propia e ao exercicio profesional, nas condicións de traballo, incluídas as retributivas e de despedimento, na promoción profesional, a formación profesional ocupacional e continua, a formación para o emprego, e na afiliación e a participación nas organizacións sindicais e empresariais ou a incorporación e participación en calquera organización cuxos membros desempeñen unha profesión concreta.

3. Existirá discriminación directa cando unha persoa con discapacidade sexa tratada de maneira menos favorable que outra en situación análoga por motivo da súa discapacidade.

4. Existirá discriminación indirecta cando unha disposición legal ou regulamentaria, unha cláusula convencional ou contractual, un pacto individual ou unha decisión unilateral do empresario, aparentemente neutros, poidan ocasionar unha desvantaxe particular ás persoas con discapacidade respecto doutras persoas, sempre que obxectivamente non respondan a unha finalidade lexítima e que os medios para a consecución desta finalidade non sexan adecuados e necesarios, ou salvo que o empresario veña obrigado a adoptar medidas adecuadas, en función das necesidades de cada situación concreta e de acordo co artigo 40, para eliminar as desvantaxes que supón esa disposición, cláusula, pacto ou decisión.

5. Entenderanse nulos e sen efecto os preceptos regulamentarios, as cláusulas dos convenios colectivos, os pactos individuais e as decisións unilaterais do empresario que dean lugar a situacións de discriminación directa ou indirecta desfavorables por razón de discapacidade, nos ámbitos do emprego, en materia de retribucións, xornada e demais condicións de traballo.

6. O acoso por razón de discapacidade, nos termos definidos na letra f) do artigo 2, considérase, en todo caso, acto discriminatorio.

7. Considerarase igualmente discriminación toda orde de discriminar persoas por motivo ou por razón da súa discapacidade.

Artigo 36. *Igualdade de trato.*

Enténdese por igualdade de trato a ausencia de toda discriminación directa ou indirecta por motivo ou por razón de discapacidade, no emprego, na formación e a promoción profesionais e nas condicións de traballo.

Artigo 37. Tipos de emprego das persoas con discapacidade.

1. Será finalidade da política de emprego aumentar as taxas de actividade e de ocupación e inserción laboral das persoas con discapacidade, así como mellorar a calidade do emprego e dignificar as súas condicións de traballo, combatendo activamente a súa discriminación. Para isto, as administracións públicas competentes fomentarán as súas oportunidades de emprego e promoción profesional no mercado laboral, e promoverán os apoios necesarios para a busca, obtención, mantemento do emprego e retorno a el.

2. As persoas con discapacidade poden exercer o seu dereito ao traballo a través dos seguintes tipos de emprego:

- a) Emprego ordinario, nas empresas e nas administracións públicas, incluídos os servizos de emprego con apoio.
- b) Emprego protexido, en centros especiais de emprego e en enclaves laborais.
- c) Emprego autónomo.

3. O acceso ao emprego público rexeráse polo disposto na normativa reguladora da materia.

Artigo 38. Orientación, colocación e rexistro de traballadores con discapacidade para a súa inclusión laboral.

1. Corresponde aos servizos públicos de emprego, ben directamente ou ben a través de entidades colaboradoras, e ás axencias de colocación debidamente autorizadas, a orientación e colocación en igualdade de condicións das persoas con discapacidade que se encontren en situación de busca de emprego.

2. Para os efectos de aplicación de beneficios que esta lei e as súas normas de desenvolvemento recoñezan tanto aos traballadores con discapacidade como ás empresas que os empreguen, confeccionarase, por parte dos servizos públicos de emprego e co consentimento previo dos ditos traballadores, un rexistro de traballadores con discapacidade demandantes de emprego, incluídos no rexistro de traballadores desempregados.

3. Para garantir a eficaz aplicación do disposto nos dous números anteriores e lograr a adecuación entre as condicións persoais da persoa con discapacidade e as características do posto de traballo, establecerase, regulamentariamente, a coordinación entre os servizos públicos de emprego e as axencias de colocación debidamente autorizadas e os equipos multiprofesionais de cualificación e recoñecemento do grao de discapacidade previstos nesta lei.

Artigo 39. Axudas á xeración de emprego das persoas con discapacidade.

1. Fomentarase o emprego das persoas con discapacidade mediante o establecemento de axudas que faciliten a súa inclusión laboral.

2. Estas axudas poderán consistir en subvencións ou préstamos para a contratación, a adaptación dos postos de traballo, a eliminación de todo tipo de barreiras que dificulten o seu acceso, mobilidade, comunicación ou comprensión nos centros de produción, a posibilidade de se estableceren como traballadores autónomos, bonificacións nas cotas da Seguridade Social e cantas outras se consideran adecuadas para promover a colocación das persoas con discapacidade, especialmente a promoción de cooperativas e outras entidades da economía social.

Sección 2.ª Emprego ordinario

Artigo 40. *Adopción de medidas para previr ou compensar as desvantaxes ocasionadas pola discapacidade como garantía da plena igualdade no traballo.*

1. Para garantir a plena igualdade no traballo, o principio de igualdade de trato non impedirá que se manteñan ou adopten medidas específicas destinadas a previr ou compensar as desvantaxes ocasionadas por motivo ou por razón de discapacidade.

2. Os empresarios están obrigados a adoptar as medidas adecuadas para a adaptación do posto de traballo e a accesibilidade da empresa, en función das necesidades de cada situación concreta, co fin de permitir ás persoas con discapacidade acceder ao emprego, desempeñar o seu traballo, progresar profesionalmente e acceder á formación, salvo que esas medidas supoñan unha carga excesiva para o empresario.

Para determinar se unha carga é excesiva terase en conta se é paliada en grao suficiente mediante as medidas, axudas ou subvencións públicas para persoas con discapacidade, así como os custos financeiros e doutro tipo que as medidas impliquen, e o tamaño e o volume de negocios total da organización ou empresa.

Artigo 41. *Servizos de emprego con apoio.*

Os servizos de emprego con apoio son o conxunto de accións de orientación e acompañamento individualizado no posto de traballo, que teñen por obxecto facilitar a adaptación social e laboral de persoas traballadoras con discapacidade con especiais dificultades de inclusión laboral en empresas do mercado ordinario de traballo en condicións similares ao resto dos traballadores que desempeñan postos equivalentes. Os servizos de emprego con apoio regularanse pola súa normativa regulamentaria.

Artigo 42. *Cota de reserva de postos de traballo para persoas con discapacidade.*

1. As empresas públicas e privadas que empreguen un número de 50 ou máis traballadores virán obrigadas a que de entre eles, ao menos, o 2 por 100 sexan traballadores con discapacidade. O cómputo mencionado anteriormente realizarase sobre o cadro de persoal total da empresa correspondente, calquera que sexa o número de centros de traballo daquela e calquera que sexa a forma de contratación laboral que vincule os traballadores da empresa. Igualmente, entenderase que estarán incluídos no dito cómputo os traballadores con discapacidade que se encontren en cada momento prestando servizos nas empresas públicas ou privadas, en virtude dos contratos de posta á disposición que estas celebren con empresas de traballo temporal.

De maneira excepcional, as empresas públicas e privadas poderán quedar exentas desta obriga, de forma parcial ou total, ben a través de acordos recollidos na negociación colectiva sectorial de ámbito estatal e, no seu defecto, de ámbito inferior, a teor do disposto no artigo 83. 2 e 3 do texto refundido da Lei do Estatuto dos traballadores, aprobado polo Real decreto lexislativo 1/1995, do 24 de marzo, ben por opción voluntaria do empresario, debidamente comunicada á autoridade laboral, e sempre que en ambos os supostos se apliquen as medidas alternativas que se determinen regulamentariamente.

2. Nas ofertas de emprego público reservárase unha cota para ser cuberta por persoas con discapacidade, nos termos establecidos na normativa reguladora da materia.

Sección 3.ª Emprego protexido

Artigo 43. *Centros especiais de emprego para a inclusión laboral das persoas con discapacidade.*

1. Os centros especiais de emprego son aqueles cuxo obxectivo principal é o de realizar unha actividade produtiva de bens ou de servizos, participando regularmente nas operacións do mercado, e teñen como finalidade asegurar un emprego remunerado para

as persoas con discapacidade; asemade, son un medio de inclusión do maior número destas persoas no réxime de emprego ordinario. Igualmente, os centros especiais de emprego deberán prestar, a través das unidades de apoio, os servizos de axuste persoal e social que requiran as persoas traballadoras con discapacidade, segundo as súas circunstancias e conforme o que se determine regulamentariamente.

2. O cadro de persoal dos centros especiais de emprego estará constituído polo maior número de persoas traballadoras con discapacidade que permita a natureza do proceso produtivo e, en todo caso, polo 70 por 100 daquel. Para estes efectos, non se terá en conta o persoal sen discapacidade dedicado á prestación de servizos de axuste persoal e social.

Entenderanse por servizos de axuste persoal e social os que permitan axudar a superar as barreiras, obstáculos ou dificultades que as persoas traballadoras con discapacidade dos centros especiais de emprego teñan no proceso de incorporación a un posto de traballo, así como na permanencia e progresión nel. Igualmente, encontraranse comprendidos aqueles dirixidos á inclusión social, cultural e deportiva.

3. A relación laboral dos traballadores con discapacidade que presten os seus servizos nos centros especiais de emprego é de carácter especial, conforme o artigo 2.1.g) do texto refundido da Lei do Estatuto dos traballadores, aprobado polo Real decreto legislativo 1/1995, do 24 de marzo, e réxese pola súa normativa específica.

Artigo 44. *Compensación económica para os centros especiais de emprego para a inclusión laboral das persoas con discapacidade.*

1. En atención ás especiais características que concorren nos centros especiais de emprego e para que estes poidan cumprir a función social requirida, as administracións públicas poderán, na forma que regulamentariamente se determine, establecer compensacións económicas, destinadas aos centros, para axudar á súa viabilidade, establecendo para isto, ademais, os mecanismos de control que se consideren pertinentes.

2. Os criterios para establecer as ditas compensacións económicas serán que estes centros especiais de emprego reúnan as condicións de utilidade pública e de imprescindibilidade, e que carezan de ánimo de lucro.

Artigo 45. *Creación de centros especiais de emprego para a inclusión laboral das persoas con discapacidade.*

1. Os centros especiais de emprego poderán ser creados tanto por organismos públicos e privados como polas empresas, sempre con suxeición ás normas legais, regulamentarias e convencionais que regulen as condicións de traballo.

2. As administracións públicas, dentro do ámbito das súas competencias e a través do estudo de necesidades sectoriais, promoverán a creación e posta en marcha de centros especiais de emprego, ben directamente ou ben en colaboración con outros organismos ou entidades, á vez que fomentarán a creación de postos de traballo para persoas con discapacidade mediante a adopción das medidas necesarias para a consecución de tales finalidades. Así mesmo, vixiarán, de forma periódica e rigorosa, que as persoas con discapacidade sexan empregadas en condicións de traballo adecuadas.

Artigo 46. *Enclaves laborais.*

Para facilitar a transición ao emprego ordinario das persoas traballadoras con discapacidade con especiais dificultades para o acceso a el, pódense constituír enclaves laborais, cuxas características e condicións se establecen regulamentariamente.

*Sección 4.ª Emprego autónomo**Artigo 47. Emprego autónomo.*

Os poderes públicos, no ámbito das súas respectivas competencias, adoptarán políticas de fomento do traballo autónomo de persoas con discapacidade dirixidas ao establecemento e desenvolvemento de iniciativas económicas e profesionais por conta propia, ou a través de entidades da economía social, de acordo coa normativa reguladora da materia.

CAPÍTULO VII

Dereito á protección social*Artigo 48. Dereito á protección social.*

As persoas con discapacidade e as súas familias teñen dereito a uns servizos e prestacións sociais que atendan con garantías de suficiencia e sustentabilidade as súas necesidades, dirixidos ao desenvolvemento da súa personalidade e á súa inclusión na comunidade, incrementando a súa calidade de vida e benestar social.

Artigo 49. Criterios de aplicación da protección social.

1. Os servizos sociais para persoas con discapacidade e as súas familias poderán ser prestados tanto polas administracións públicas como por entidades sen ánimo de lucro a través das canles e mediante os recursos humanos, financeiros e técnicos necesarios.

En todo caso, as administracións públicas desenvolverán as actuacións necesarias para a coordinación da atención de carácter social e de carácter sanitario, de forma efectiva e eficiente, conforme o establecido no artigo 10.

2. A prestación dos servizos sociais respectará ao máximo a permanencia das persoas con discapacidade no seu medio familiar e no seu contorno xeográfico, tendo en conta as barreiras específicas dos que habiten en zonas rurais.

3. Promoverase a participación das propias persoas con discapacidade nas tarefas comúns de convivencia, de dirección e de control dos servizos sociais.

Artigo 50. Contido do dereito á protección social.

1. As persoas con discapacidade e as súas familias teñen dereito aos servizos sociais de apoio familiar, de prevención de deficiencias e de intensificación de discapacidades, de promoción da autonomía persoal, de información e orientación, de atención domiciliaria, de residencias, de apoio no seu contorno, servizos residenciais, de actividades culturais, deportivas, ocupación do ocio e do tempo libre.

2. Ademais, e como complemento das medidas especificamente previstas nesta lei, a lexislación autonómica poderá prever servizos e prestacións económicas para as persoas con discapacidade e as súas familias que se encontren en situación de necesidade e que carezan dos recursos indispensables para facer fronte a ela.

Artigo 51. Clases de servizos sociais.

1. O servizo de apoio familiar terá como obxectivo a orientación e información ás familias, o apoio emocional, a súa capacitación e formación para atender a estimulación, maduración e desenvolvemento físico, psíquico e intelectual dos nenos e nenas con discapacidade, e ás persoas con discapacidade e para a adecuación do contorno familiar e próximo ás necesidades de todos eles.

2. Os servizos de orientación e información deben facilitar ás persoas con discapacidade e ás súas familias o coñecemento das prestacións e servizos ao seu alcance, así como as condicións de acceso a eles.

3. Os servizos de prevención de deficiencias e de intensificación de discapacidades e promoción da autonomía persoal teñen como finalidade previr a aparición ou a intensificación de discapacidades e das súas consecuencias, mediante actuacións de promoción de condicións de vida saudables, apoio no contorno e programas específicos de carácter preventivo.

4. Os servizos de atención domiciliaria terán como función a prestación de atencións de carácter persoal e doméstico, así como a prestación habilitadora ou rehabilitadora tal e como xa dispón o artigo 14, todo isto só para aquelas persoas con discapacidade cuxas situacións o requiran.

5. Os servizos de vivenda, xa sexan servizos de atención residencial, vivendas tuteladas ou outros aloxamentos de apoio para a inclusión, teñen como obxectivo promover a autonomía e a vida independente das persoas con discapacidade a través da convivencia, así como favorecer a súa inclusión social.

Así mesmo, deberán atender as necesidades básicas daquelas persoas con discapacidade que se encontren nunha situación de especial vulnerabilidade, como nos casos en que carezan de fogar ou familia, ou cando existan graves problemas para garantir unha adecuada convivencia familiar.

6. Os servizos de centro de día e de noite ofrecen unha atención integral durante o período diúrno ou nocturno ás persoas con discapacidade, co obxectivo de mellorar ou manter o mellor nivel posible de autonomía persoal e apoiar as familias.

7. Os servizos de residencias, centros de día e de noite e vivendas tuteladas poderán ser promovidos polas administracións públicas, polas propias persoas con discapacidade e polas súas familias, así como polas súas organizacións representativas. Na promoción de residencias, centros de día e vivendas tuteladas, realizada polas propias persoas con discapacidade e polas súas familias, así como polas súas organizacións representativas, estas gozarán da protección prioritaria por parte das administracións públicas.

A planificación destes servizos atenderá á proximidade ao contorno en que desenvolven a súa vida as persoas con discapacidade.

8. As actividades deportivas, culturais, de ocio e tempo libre desenvolveranse, sempre que sexa posible, de acordo co principio de accesibilidade universal nas instalacións e cos medios ordinarios postos ao servizo da cidadanía. Só cando a especificidade e a necesidade de apoios o requiran se poderán establecer, de forma subsidiaria ou complementaria, servizos e actividades específicas.

9. Sen prexuízo da aplicación das medidas previstas con carácter xeral nesta lei, cando a especificidade e a necesidade de apoios o fagan necesario, a persoa con discapacidade terá dereito a residir ou ser atendida nun establecemento especializado.

Artigo 52. *Centros ocupacionais.*

1. Os centros ocupacionais teñen como finalidade asegurar os servizos de terapia ocupacional e de axuste persoal e social ás persoas con discapacidade co obxecto de lograr o seu máximo desenvolvemento persoal e, nos casos en que sexa posible, facilitar a súa capacitación e preparación para o acceso ao emprego. Igualmente, prestarán estes servizos a aqueles traballadores con discapacidade que tendo desenvolvido unha actividade laboral específica non conseguisen unha adaptación satisfactoria ou sufrisen un empeoramento na súa situación que faga aconsellable a súa integración nun centro ocupacional.

2. As administracións públicas, de acordo coas súas competencias, ditarán as normas específicas correspondentes establecendo as condicións de todo tipo que deberán reunir os centros ocupacionais para que sexa autorizada a súa creación e funcionamento.

A súa creación e sostemento serán competencia tanto das ditas administracións públicas como das institucións ou persoas xurídicas privadas sen ánimo de lucro, atendendo estas últimas, en todo caso, ás normas que para a súa creación e funcionamento se diten de acordo co disposto no parágrafo anterior.

CAPÍTULO VIII

Dereito de participación nos asuntos públicos

Artigo 53. *Dereito de participación na vida política.*

As persoas con discapacidade poderán exercer o dereito de participación na vida política e nos procesos electorais en igualdade de condicións que o resto dos cidadáns conforme a normativa en vigor. Para isto, as administracións públicas porán á súa disposición os medios e recursos que precisen.

Artigo 54. *Dereito de participación na vida pública.*

1. As persoas con discapacidade poderán participar plena e efectivamente na toma de decisións públicas que as afecten, en igualdade de condicións cos demais cidadáns. Para isto, as administracións públicas porán á súa disposición os medios e recursos que precisen.

2. As persoas con discapacidade, incluídos os nenos e as nenas, e as súas familias, a través das súas organizacións representativas, participarán na preparación, elaboración e adopción das decisións e, se for o caso, das normas e estratexias que lles concirnen; será obriga das administracións públicas, na esfera das súas respectivas competencias, promover as condicións para asegurar que esta participación sexa real e efectiva. De igual modo, promoverase a súa presenza permanente nos órganos das administracións públicas, de carácter participativo e consultivo, cuxas funcións estean directamente relacionadas con materias que teñan incidencia en esferas de interese preferente para persoas con discapacidade e as súas familias.

3. As administracións públicas promoverán e facilitarán o desenvolvemento das asociacións e demais entidades en que se agrupan as persoas con discapacidade e as súas familias. Así mesmo, ofrecerán apoio financeiro e técnico para o desenvolvemento das súas actividades e poderán establecer convenios para o desenvolvemento de programas de interese social.

Artigo 55. *Consello Nacional da Discapacidade.*

O Consello Nacional da Discapacidade é o órgano colexiado interministerial, de carácter consultivo, no cal se institucionaliza a colaboración do movemento asociativo das persoas con discapacidade e as súas familias e a Administración xeral do Estado, para a definición e coordinación das políticas públicas que garantan os dereitos das persoas con discapacidade. A súa composición e funcións estableceranse regulamentariamente.

En particular, corresponderá ao Consello Nacional da Discapacidade a promoción da igualdade de oportunidades e non discriminación das persoas con discapacidade.

Artigo 56. *Oficina de Atención á Discapacidade.*

A Oficina de Atención á Discapacidade é o órgano do Consello Nacional da Discapacidade, de carácter permanente e especializado, encargado de promover a igualdade de oportunidades, non discriminación e accesibilidade universal das persoas con discapacidade.

Coa Oficina de Atención á Discapacidade colaborarán as organizacións, entidades e asociacións de utilidade pública máis representativas das persoas con discapacidade e as súas familias.

CAPÍTULO IX

Obrigas dos poderes públicos*Sección 1.ª Disposicións xerais**Artigo 57. Prestación de servizos.*

1. Os poderes públicos garantirán a prevención, os coidados médicos e psicolóxicos, os apoios adecuados, a educación, a orientación, a inclusión social e laboral, o acceso á cultura e ao ocio, a garantía duns dereitos económicos, sociais e de protección xurídica mínimos e a Seguridade Social.

2. Para a consecución destes obxectivos participarán, nos seus correspondentes ámbitos competenciais, as administracións públicas, os interlocutores sociais e as asociacións e persoas xurídico-privadas.

Artigo 58. Financiamento.

O financiamento das distintas prestacións, subsidios, atencións e servizos contidos nesta lei efectuarase con cargo aos orzamentos xerais do Estado, e aos das comunidades autónomas e entidades locais, de acordo coas competencias que lles correspondan respectivamente. Nos ditos orzamentos deberanse consignar as dotacións correspondentes conforme a lexislación vixente.

Artigo 59. Toma de conciencia social.

1. Os poderes públicos desenvolverán e promoverán actividades de información, campañas de toma de conciencia, accións formativas e cantas outras sexan necesarias para a promoción da igualdade de oportunidades e a non discriminación, en colaboración coas organizacións representativas das persoas con discapacidade e as súas familias.

2. En concreto, os poderes públicos promoverán a posta en marcha e o mantemento de campañas para a toma de conciencia da sociedade, accesibles para as persoas con discapacidade, especialmente nos ámbitos sociosanitario, educativo e profesional, fomentando o recoñecemento e respecto dos dereitos e a dignidade das persoas con discapacidade, para que esta, no seu conxunto, colabore na súa plena inclusión na vida social.

*Sección 2.ª Do persoal dos distintos servizos de atención ás persoas con discapacidade**Artigo 60. Persoal especializado.*

1. A atención e prestación dos servizos que requiran as persoas con discapacidade no seu proceso de desenvolvemento persoal e inclusión deberán estar orientadas, dirixidas e realizadas por persoal especializado.

2. Este proceso, pola variedade, amplitude e complexidade das funcións que abrangue, exige o concurso de especialistas de distintos ámbitos que deberán actuar conxuntamente como equipo multiprofesional.

Artigo 61. Formación do persoal.

1. As administracións públicas promoverán a formación dos profesionais e o persoal que traballan con persoas con discapacidade para atender adecuadamente os diversos servizos que as persoas con discapacidade requiren, tanto no nivel de detección, diagnóstico e valoración como no educativo e de servizos sociais.

2. As administracións públicas establecerán programas permanentes de especialización e actualización, de carácter xeral e de aplicación especial para as diferentes discapacidades, así como sobre modos específicos de atención para conseguir

o máximo desenvolvemento persoal, segundo o ámbito das diversas profesións, de acordo coas distintas competencias profesionais.

Artigo 62. *Voluntariado.*

1. As administracións públicas promoverán e fomentarán a colaboración do voluntariado na atención das persoas con discapacidade e das súas familias, promovendo a constitución e funcionamento de entidades sen ánimo de lucro, co fin de que poidan colaborar cos profesionais na dita atención. Así mesmo, promoverán e fomentarán o voluntariado entre persoas con discapacidade, favorecendo a súa plena inclusión e participación na vida social.

2. O réxime do persoal voluntario regularase na súa normativa específica.

TÍTULO II

Igualdade de oportunidades e non discriminación

CAPÍTULO I

Dereito á igualdade de oportunidades

Artigo 63. *Vulneración do dereito á igualdade de oportunidades.*

Entenderase que se vulnera o dereito á igualdade de oportunidades das persoas con discapacidade, definidas no artigo 4.1, cando, por motivo ou por razón de discapacidade, se produzan discriminacións directas ou indirectas, discriminación por asociación, acosos, incumprimentos das exixencias de accesibilidade e de realizar axustes razoables, así como o incumprimento das medidas de acción positiva legalmente establecidas.

Artigo 64. *Garantías do dereito á igualdade de oportunidades.*

1. Co fin de garantir o dereito á igualdade de oportunidades ás persoas con discapacidade, os poderes públicos establecerán medidas contra a discriminación e medidas de acción positiva.

2. As medidas de defensa, de arbitraje e de carácter xudicial previstas nesta lei serán de aplicación ás situacións previstas no artigo 63, con independencia da existencia de recoñecemento oficial da situación de discapacidade ou da súa transitoriedade. En todo caso, as administracións públicas velarán por evitar calquera forma de discriminación que as afecte ou poida afectar.

3. As garantías do dereito á igualdade de oportunidades das persoas con discapacidade previstas neste título terán carácter supletorio respecto ao previsto na lexislación laboral.

Artigo 65. *Medidas contra a discriminación.*

Considéranse medidas contra a discriminación aquelas que teñan como finalidade previr ou corrixir que unha persoa sexa tratada dunha maneira directa ou indirecta menos favorable que outra que non o sexa, nunha situación análoga ou comparable, por motivo ou por razón de discapacidade.

Artigo 66. *Contido das medidas contra a discriminación.*

1. As medidas contra a discriminación poderán consistir na prohibición de condutas discriminatorias e de acoso, exixencias de accesibilidade e exixencias de eliminación de obstáculos e de realización de axustes razoables.

Para estes efectos, enténdese por exixencias de accesibilidade os requisitos que deben cumprir os contornos, produtos e servizos, así como as condicións de non

discriminación en normas, criterios e prácticas, conforme os principios de accesibilidade universal e de deseño para todas as persoas.

2. Para efectos de determinar se un axuste é razoable, de acordo co establecido no artigo 2.m), teranse en conta os custos da medida, os efectos discriminatorios que supoña para as persoas con discapacidade a súa non adopción, a estrutura e características da persoa, entidade ou organización que debe poñela en práctica e a posibilidade que teña de obter financiamento oficial ou calquera outra axuda.

Para este fin, as administracións públicas competentes poderán establecer un réxime de axudas públicas para contribuír a sufragar os custos derivados da obriga de realizar axustes razoables.

As discrepancias entre o solicitante do axuste razoable e o suxeito obrigado poderán ser resoltas a través do sistema de arbitraje previsto no artigo 74, sen prexuízo da protección administrativa ou xudicial que en cada caso proceda.

Artigo 67. *Medidas de acción positiva.*

1. Os poderes públicos adoptarán medidas de acción positiva en beneficio daquelas persoas con discapacidade susceptibles de seren obxecto dun maior grao de discriminación, incluída a discriminación múltiple, ou dun menor grao de igualdade de oportunidades, como son as mulleres, os nenos e nenas, os que precisan de maior apoio para o exercicio da súa autonomía ou para a toma libre de decisións e as que padecen unha máis acusada exclusión social, así como as persoas con discapacidade que viven habitualmente no medio rural.

2. Así mesmo, no marco da política oficial de protección á familia, os poderes públicos adoptarán medidas de acción positiva respecto das familias cando algún dos seus membros sexa unha persoa con discapacidade.

Artigo 68. *Contido das medidas de acción positiva e medidas de igualdade de oportunidades.*

1. As medidas de acción positiva poderán consistir en apoios complementarios e normas, criterios e prácticas máis favorables. As medidas de igualdade de oportunidades poderán ser axudas económicas, axudas técnicas, asistencia persoal, servizos especializados e axudas e servizos auxiliares para a comunicación.

Estas medidas terán natureza de mínimos, sen prexuízo das medidas que poidan establecer as comunidades autónomas no ámbito das súas competencias.

2. En particular, as administracións públicas garantirán que as axudas e subvencións públicas promovan a efectividade do dereito á igualdade de oportunidades das persoas con discapacidade, así como das persoas con discapacidade que viven habitualmente no ámbito rural.

CAPÍTULO II

Medidas de fomento e defensa

Artigo 69. *Medidas de fomento e defensa.*

As administracións públicas, no ámbito das súas competencias, promoverán e facilitarán o desenvolvemento de medidas de fomento e de instrumentos e mecanismos de protección xurídica para levar a cabo unha política de igualdade de oportunidades, mediante a adopción das medidas necesarias para que se supriman as disposicións normativas e as prácticas contrarias á igualdade de oportunidades e o establecemento de medidas para evitar calquera forma de discriminación por motivo ou por razón de discapacidade.

*Sección 1.ª Medidas de fomento**Artigo 70. Medidas para fomentar a calidade.*

As administracións públicas adecuarán os seus plans de calidade para asegurar a igualdade de oportunidades aos cidadáns con discapacidade. Para isto, incluírán neles normas mínimas de non discriminación e de accesibilidade, e desenvolverán indicadores de calidade e guías de boas prácticas.

Artigo 71. Medidas de innovación e desenvolvemento de normas técnicas.

1. As administracións públicas fomentarán a innovación e investigación aplicada ao desenvolvemento de contornos, produtos, servizos e prestacións que garantan os principios de inclusión, accesibilidade universal, deseño para todas as persoas e vida independente en favor das persoas con discapacidade. Para isto, promoverán a investigación nas áreas relacionadas coa discapacidade nos plans de investigación, desenvolvemento e innovación (I+D+i).

2. Así mesmo, facilitarán e apoiarán o desenvolvemento de normativa técnica, así como a revisión da existente, de forma que asegure a non discriminación en procesos, deseños e desenvolvementos de tecnoloxías, produtos, servizos e bens, en colaboración coas entidades e organizacións de normalización e certificación e todos os axentes implicados.

Artigo 72. Iniciativa privada.

1. A Administración do Estado, as comunidades autónomas e as entidades locais ampararán a iniciativa privada sen ánimo de lucro, colaborando no desenvolvemento destas actividades mediante asesoramento técnico, coordinación, planificación e apoio económico. Especial atención recibirán as entidades sen ánimo de lucro, promovidas polas propias persoas con discapacidade, polos seus familiares ou polos seus representantes legais.

2. Será requisito indispensable para percibir a dita colaboración e axuda que as actuacións privadas se adecuen ás liñas e exixencias da planificación sectorial que se establezan por parte das administracións públicas.

3. Nos centros financiados, en todo ou en parte, con cargo a fondos públicos, levarase a cabo o control da orixe e aplicación dos recursos financeiros, coa participación dos interesados ou subsidiariamente os seus representantes legais, da dirección e do persoal ao servizo dos centros sen prexuízo das facultades que correspondan aos poderes públicos.

Artigo 73. Observatorio Estatal da Discapacidade.

1. Considérase o Observatorio Estatal da Discapacidade como un instrumento técnico da Administración xeral do Estado que, a través da Dirección Xeral de Políticas de Apoio á Discapacidade do Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade, se encarga da recompilación, sistematización, actualización, xeración de información e difusión relacionada co ámbito da discapacidade.

2. Con carácter anual, o Observatorio Estatal da Discapacidade confeccionará un informe amplo e integral sobre a situación e evolución da discapacidade en España elaborado de acordo con datos estatísticos recompilados, con especial atención ao xénero, que se elevará ao Consello Nacional da Discapacidade, para coñecemento e debate.

3. O Observatorio Estatal da Discapacidade configúrase, así mesmo, como instrumento de promoción e orientación das políticas públicas de conformidade coa Convención Internacional sobre os Dereitos das Persoas con Discapacidade.

4. O cumprimento das funcións dirixidas ao desenvolvemento dos obxectivos xerais do Observatorio Estatal da Discapacidade non suporá incremento do gasto público.

Sección 2.ª Medidas de defensa

Artigo 74. Arbitraje.

1. Logo da audiencia dos sectores interesados e das organizacións representativas das persoas con discapacidade e as súas familias, o Goberno establecerá un sistema arbitral que, sen formalidades especiais, atenda e resolva, con carácter vinculante e executivo para ambas as partes, as queixas ou reclamacións das persoas con discapacidade en materia de igualdade de oportunidades e non discriminación, sempre que non existan indicios racionais de delito, todo isto sen prexuízo da protección administrativa e xudicial que en cada caso proceda.

2. O sometemento das partes ao sistema arbitral será voluntario e deberá constar expresamente por escrito.

3. Os órganos de arbitraje estarán integrados por representantes dos sectores interesados, das organizacións representativas das persoas con discapacidade e as súas familias e das administracións públicas dentro do ámbito das súas competencias.

Artigo 75. Tutela xudicial e protección contra as represalias.

1. A tutela xudicial do dereito á igualdade de oportunidades das persoas con discapacidade comprenderá a adopción de todas as medidas que sexan necesarias para pór fin á violación do dereito e previr violacións posteriores, así como para restablecer o prexudicado no exercicio pleno do seu dereito.

2. A indemnización ou reparación a que poida dar lugar a reclamación correspondente non estará limitada por un tope máximo fixado «a priori». A indemnización por dano moral procederá mesmo cando non existan prexuízos de carácter económico e valorarase atendendo ás circunstancias da infracción e á gravidade da lesión.

3. Adoptaranse as medidas que sexan necesarias para protexer as persoas físicas ou xurídicas contra calquera trato adverso ou consecuencia negativa que se poida producir como reacción ante unha reclamación ou ante un procedemento destinado a exixir o cumprimento do principio de igualdade de oportunidades.

Artigo 76. Lexitimación.

Sen prexuízo da lexitimación individual das persoas afectadas, as persoas xurídicas legalmente habilitadas para a defensa dos dereitos e intereses lexítimos colectivos poderán actuar nun proceso en nome e interese das persoas que así o autoricen, coa finalidade de facer efectivo o dereito de igualdade de oportunidades, defendendo os seus dereitos individuais e recaendo nas ditas persoas os efectos daquela actuación.

Artigo 77. Criterios especiais sobre a proba de feitos relevantes.

1. Naqueles procesos xurisdiccionais en que das alegacións da parte demandante se deduza a existencia de indicios fundados de discriminación por motivo ou por razón de discapacidade, corresponderá á parte demandada a achega dunha xustificación obxectiva e razoable, suficientemente probada, da conduta e das medidas adoptadas e da súa proporcionalidade.

Cando no proceso xurisdiccional se suscitase unha cuestión de discriminación por motivo ou por razón de discapacidade, o xuíz ou tribunal, por instancia de parte, poderá solicitar informe ou ditame dos organismos públicos competentes.

2. O establecido no número anterior non é de aplicación aos procesos penais nin aos contencioso-administrativos interpostos contra resolucións sancionadoras.

TÍTULO III

Infraccións e sancións en materia de igualdade de oportunidades, non discriminación e accesibilidade universal das persoas con discapacidade

CAPÍTULO I

Réxime común de infraccións e sanciónsArtigo 78. *Ámbito.*

O réxime de infraccións e sancións que se establece neste título será común en todo o territorio do Estado e será obxecto de tipificación polo lexislador autonómico, sen prexuízo daquelas outras infraccións e sancións que poida establecer no exercicio das súas competencias.

As comunidades autónomas establecerán un réxime de infraccións que garanta a plena protección das persoas con discapacidade, axustándose ao disposto nesta lei.

Artigo 79. *Suxeitos.*

1. Esta lei aplicarase aos responsables da infracción, persoas físicas ou xurídicas, que incorran nas accións ou omisións determinadas como infracción nesta lei e na lexislación autonómica correspondente.

2. A responsabilidade será solidaria cando sexan varios os responsables e non sexa posible determinar o grao de participación de cada un deles na comisión da infracción.

Serán responsables subsidiarios ou solidarios as persoas físicas e xurídicas privadas polo incumprimento das obrigas que comporten o deber de previr a infracción administrativa cometida por outros.

*Sección 1.ª Infraccións*Artigo 80. *Obxecto das infraccións.*

Para os efectos desta lei, consideraranse infraccións administrativas as accións e omisións que ocasionen vulneracións do dereito á igualdade de oportunidades, non discriminación e accesibilidade universal nos ámbitos a que se refire o artigo 5, cando se produzan discriminacións directas ou indirectas, acosos, incumprimento das exixencias de accesibilidade e de realizar axustes razoables, así como o incumprimento das medidas de acción positiva legalmente establecidas, especialmente cando deriven beneficios económicos para a persoa infractora.

Artigo 81. *Infraccións.*

1. As infraccións clasificaranse en leves, graves ou moi graves.

2. En todo caso, e sen prexuízo do que se estableza na lexislación autonómica, terán a consideración de infraccións leves as condutas que incorran en calquera incumprimento que afecte obrigas meramente formais do establecido nesta lei e nas súas normas de desenvolvemento.

3. En todo caso, e sen prexuízo do que se estableza na lexislación autonómica, terán a consideración de infraccións graves:

a) Os actos discriminatorios ou omisións que supoñan directa ou indirectamente un trato menos favorable á persoa con discapacidade en relación con outra persoa que se encontre en situación análoga ou comparable.

b) O incumprimento das exixencias de accesibilidade, así como a negativa a adoptar as medidas de axuste razoable, a que se refire o artigo 66, así como as súas normas de desenvolvemento.

c) O incumprimento dun requirimento administrativo específico que formulen os órganos competentes para o exercicio das competencias necesarias para dar cumprimento ás previsións desta lei.

d) Calquera forma de presión exercida sobre a persoa con discapacidade ou sobre outras persoas físicas ou xurídicas que interpuxesen ou pretendan interpor calquera clase de acción legal.

4. En todo caso, e sen prexuízo do que se estableza na lexislación autonómica, terán a consideración de infraccións moi graves:

a) Toda conduta de acoso relacionada coa discapacidade nos termos do artigo 66 e nas súas normas de desenvolvemento.

b) O incumprimento reiterado dos requirimentos administrativos específicos que formulen os órganos competentes para o exercicio das competencias necesarias para dar cumprimento ás previsións desta lei, e das súas normas de desenvolvemento.

c) Calquera forma de presión exercida sobre as autoridades no exercicio das potestades administrativas que se exerzan para a execución das medidas previstas nesta lei, e nas súas normas de desenvolvemento.

Artigo 82. *Prescripción das infraccións.*

As infraccións a que se refire este título cualificadas como leves prescribirán ao ano, as cualificadas como graves aos tres anos e as cualificadas como moi graves aos catro anos.

Sección 2.ª Sancións

Artigo 83. *Sancións.*

1. As infraccións serán sancionadas con multas que irán desde un mínimo de 301 euros até un máximo de 1.000.000 de euros.

2. Para as infraccións leves, a sanción non excederá, en ningún caso, os 30.000 euros.

3. Para as infraccións graves, a sanción non excederá, en ningún caso, os 90.000 euros.

Artigo 84. *Criterios de gradación das sancións.*

1. As sancións aplicaranse en grao mínimo, medio e máximo conforme os seguintes criterios:

- a) Intencionalidade da persoa infractora.
- b) Neglixencia da persoa infractora.
- c) Fraude ou connivencia.
- d) Incumprimento das advertencias previas.
- e) Cifra de negocios ou ingresos da empresa ou entidade.
- f) Número de persoas afectadas.
- g) Permanencia ou transitoriedade das repercusións da infracción.
- h) Reincidencia, por comisión no prazo dun ano de máis dunha infracción da mesma natureza cando así fose declarado por resolución firme.
- i) A alteración social producida pola realización de condutas discriminatorias e de acoso, a inobservancia ou o incumprimento das exixencias de accesibilidade e das exixencias de eliminación de obstáculos e de realizar axustes razoables.
- j) O beneficio económico que se xerese para a persoa autora da infracción.

2. Cando o prexudicado pola infracción sexa unha das persoas comprendidas no artigo 67.1, a sanción poderá imporse na contía máxima do grao que corresponda.

3. Cando da comisión dunha infracción derive necesariamente a comisión doutra ou outras, imporase a sanción correspondente á infracción máis grave.

Artigo 85. *Sancións accesorias.*

1. Cando as infraccións sexan graves ou moi graves, os órganos competentes proporán, ademais da sanción que proceda, a prohibición de concorrer en procedementos de outorgamento de axudas oficiais, consistentes en subvencións ou calquera outra axuda no sector de actividade, en cuxo ámbito se produce a infracción, por un período máximo dun ano, no caso das graves, e de dous, no caso das moi graves.

2. Cando as infraccións sexan moi graves, ademais os órganos competentes proporán a supresión, cancelación ou suspensión total ou parcial de axudas oficiais, consistentes en subvencións e calquera outra que a persoa sancionada tivese recoñecidas no sector de actividade en cuxo ámbito se produce a infracción.

3. A comisión dunha infracción moi grave polas institucións que presten servizos sociais poderá comportar a inhabilitación para o exercicio das actividades de coidado, tanto para persoas físicas como xurídicas, por un prazo máximo de cinco anos.

Artigo 86. *Consecuencias do incumprimento en materia de acceso a bens e servizos.*

Sen prexuízo doutras accións e dereitos previstos na lexislación civil e mercantil, a persoa que, no ámbito de aplicación do artigo 29, sufra unha conduta discriminatoria por motivo ou por razón de discapacidade terá dereito a indemnización polos danos e perdas sufridos.

Artigo 87. *Prescripción das sancións.*

As sancións impostas por faltas leves prescribirán ao ano, as impostas por faltas graves aos catro anos e as impostas por faltas moi graves aos cinco anos.

Artigo 88. *Cumprimento das obrigas establecidas nesta lei e na lexislación autonómica.*

O aboamento por parte do responsable das multas impostas como consecuencia dunha sanción establecida nesta lei e na lexislación autonómica correspondente non eximirá do cumprimento das obrigas previstas na normativa en materia de discapacidade que sexa de aplicación.

Sección 3.ª Garantías do réxime sancionador

Artigo 89. *Lexitimación.*

1. As persoas con discapacidade, as súas familias e as organizacións representativas e asociacións en que se integran terán a consideración de interesadas nestes procedementos nos termos previstos no artigo 31 da Lei 30/1992, do 26 de novembro, de réxime xurídico das administracións públicas e do procedemento administrativo común.

2. Contra o acordo de arquivamento das actuacións ou a resolución desestimatoria, expresa ou tácita, da denuncia ou posta en coñecemento da Administración de posibles infraccións previstas nesta lei ou nas que establezan as comunidades autónomas en exercicio das súas competencias, as organizacións e asociacións anteriormente referidas estarán lexitimadas para interpor os recursos ou, se for o caso, as accións que consideren procedentes como representantes de intereses sociais.

3. A lexitimación activa que se outorga ás citadas organizacións e asociacións en ningún caso suporá trato preferente cando sexan denunciadas ou sexan consideradas presuntas infractoras pola Administración competente.

Artigo 90. *Garantía de accesibilidade dos procedementos.*

Os procedementos sancionadores que se incoen conforme o establecido nesta lei deberán estar documentados en soportes que sexan accesibles para as persoas con discapacidade; será obriga da autoridade administrativa facilitar ás persoas con discapacidade o pleno exercicio dos dereitos previstos nos ditos procedementos.

Artigo 91. *Instrución.*

1. As infraccións non poderán ser obxecto de sanción sen instrución previa do oportuno expediente, de conformidade co procedemento administrativo especial nesta materia establecido nesta lei e na lexislación autonómica correspondente.

2. Cando unha Administración pública, no transcurso da fase de instrución, considere que a potestade sancionadora en relación coa presunta conduta infractora corresponde a outra Administración pública, porao en coñecemento desta en unión do correspondente expediente.

Artigo 92. *Publicidade das resolucións sancionadoras.*

A resolución firme en vía administrativa dos expedientes sancionadores por faltas graves e moi graves será feita pública, cando así o acorde a autoridade administrativa que a adoptase, unha vez notificada aos interesados, tras resolver, se é o caso, sobre os aspectos confidenciais do seu contido e logo da disociación dos datos de carácter persoal a que se refire o artigo 3.a) da Lei orgánica 15/1999, do 13 de decembro, de protección de datos de carácter persoal, salvo no que se refire ao nome dos infractores. Con este fin, solicitarase con carácter previo o oportuno informe da Axencia Española de Protección de Datos ou da autoridade autonómica que corresponda.

Artigo 93. *Deber de colaboración.*

Todas as persoas físicas e xurídicas teñen o deber de facilitar o labor dos órganos e autoridades para a aplicación do disposto neste título, achegando nun prazo razoable, e coas condicións establecidas na lexislación vixente, os datos, documentos, informes ou aclaracións que, sendo necesarios para o esclarecemento dos feitos, lles sexan solicitados, e facilitando, logo de aviso, o acceso ás súas dependencias, salvo que estas coincidan co seu domicilio, caso en que se deberá obter o seu expreso consentimento ou o mandato xudicial correspondente.

CAPÍTULO II

Normas específicas de aplicación pola Administración xeral do Estado

Artigo 94. *Competencia da Administración xeral do Estado.*

Para os efectos desta lei, a competencia para o exercicio da potestade sancionadora corresponderá á Administración xeral do Estado cando as condutas infractoras se proxecten nun ámbito territorial superior ao dunha comunidade autónoma.

Sección 1.ª Infraccións e sancións

Artigo 95. *Infraccións.*

1. Sen prexuízo do establecido no artigo 82, tipifícanse no ámbito de competencias da Administración xeral do Estado as seguintes infraccións que se clasifican en leves, graves e moi graves.

2. Son infraccións leves:

a) O incumprimento dos deberes e obrigas dispostos na sección 1.ª do capítulo V do título I, e no título II, así como nas súas normas de desenvolvemento, sempre que non teña o carácter de infracción grave ou moi grave.

b) O incumprimento das disposicións que impoñan a obriga de adoptar normas internas nas empresas, centros de traballo ou oficinas públicas, orientadas a promover e estimular a eliminación de desvantaxes ou situacións xerais de discriminación ás persoas con discapacidade, sempre que non constitúan infraccións graves ou moi graves.

c) Obstaculizar a acción dos servizos de inspección.

3. Son infraccións graves:

a) Os actos discriminatorios ou omisións que supoñan directa ou indirectamente un trato menos favorable á persoa con discapacidade en relación con outra persoa que se encontre en situación análoga ou comparable.

b) A imposición abusiva de calquera forma de renuncia total ou parcial aos dereitos das persoas por motivo ou por razón da súa discapacidade, baseada nunha posición de vantaxe.

c) O incumprimento dos requirimentos específicos que formulen as autoridades.

d) A obstrución ou negativa a facilitar a información solicitada polas autoridades competentes ou os seus axentes, que sexa legalmente exixible, para o cumprimento das funcións de información, vixilancia, investigación, inspección, tramitación e execución nos termos previstos neste título.

e) O incumprimento por parte das persoas obrigadas das normas sobre accesibilidade dos contornos, instrumentos, equipamentos e tecnoloxías, medios de transporte, medios de comunicación e dos produtos e servizos á disposición do público, así como os apoios e medios asistenciais específicos para cada persoa, que obstaculice ou limite o seu acceso ou utilización regulares polas persoas con discapacidade.

f) A negativa por parte das persoas obrigadas a adoptar un axuste razoable, nos termos establecidos no artigo 66.

g) O incumprimento por parte das persoas obrigadas das previsións efectuadas na disposición adicional terceira, no referente á elaboración dos plans especiais de actuación para a implantación das exixencias de accesibilidade e a non discriminación no ámbito de que se trate.

h) A coacción, ameaza, represalia exercida sobre a persoa con discapacidade ou sobre outras persoas físicas ou xurídicas que interpuxesen ou pretendan interpor calquera clase de acción legal, reclamación, denuncia ou participen en procedementos xa iniciados para exixir o cumprimento do principio de igualdade de oportunidades, así como a tentativa de exercer tales actos.

i) Terá tamén a consideración de infracción grave a comisión, no prazo de tres meses e por tres veces, da mesma infracción leve.

4. Son infraccións moi graves:

a) As vexacións que padezan as persoas nos seus dereitos fundamentais por motivo ou por razón da súa discapacidade.

b) As accións que deliberadamente xeren un grave prexuízo económico ou profesional para as persoas con discapacidade.

c) Conculcar deliberadamente a dignidade das persoas con discapacidade impoñendo condicións ou cargas humillantes para o acceso aos bens, produtos e servizos á disposición do público.

d) Xerar deliberadamente situacións de risco ou grave dano para a integridade física ou psíquica ou a saúde das persoas con discapacidade.

e) As condutas cualificadas como graves cando os seus autores actuasen movidos, ademais, por odio ou desprezo racial ou étnico, de xénero, orientación sexual, idade, discapacidade severa ou non posibilidade de representarse a si mesmo.

f) O incumprimento, por parte das persoas obrigadas, das normas legais sobre accesibilidade na planificación, deseño e urbanización dos contornos, produtos e servizos

á disposición do público que impida o libre acceso e utilización regulares polas persoas con discapacidade.

g) O incumprimento, por parte das persoas obrigadas, das normas legais sobre accesibilidade que impida ou dificulte gravemente o exercicio de dereitos fundamentais e o gozo de liberdades públicas por parte das persoas con discapacidade.

h) Terá tamén a consideración de infracción moi grave a comisión de tres infraccións graves no prazo dun ano; así como as que reciban expresamente a dita cualificación nas disposicións normativas especiais aplicables en cada caso.

Artigo 96. Sancións.

As infraccións sancionaranse do seguinte modo:

a) As infraccións leves, no seu grao mínimo, con multas de 301 a 6.000 euros; no seu grao medio, de 6.001 a 18.000 euros, e no seu grao máximo, de 18.001 a 30.000 euros.

b) As infraccións graves con multas, no seu grao mínimo, de 30.001 a 60.000 euros; no seu grao medio, de 60.001 a 78.000 euros, e no seu grao máximo, de 78.001 a 90.000 euros.

c) As infraccións moi graves con multas, no seu grao mínimo, de 90.001 a 300.000 euros; no seu grao medio, de 300.001 a 600.000 euros, e no seu grao máximo, de 600.001 a 1.000.000 de euros.

Artigo 97. Cómputo do prazo de prescrición das infraccións.

1. Nas infraccións derivadas dunha actividade continuada a data inicial do cómputo será a da finalización da actividade ou a do último acto en que a infracción se consume.

2. O cómputo do prazo de prescrición das infraccións interromperase na data de notificación de iniciación do procedemento contra o presunto infractor; o cómputo do prazo restablecerase se o expediente sancionador permanece paralizado durante seis meses por causa non imputable a aqueles contra os que se dirixa.

Artigo 98. Cómputo do prazo de prescrición das sancións.

O cómputo do prazo de prescrición das sancións comezará a contar desde o día seguinte a aquel en que adquira firmeza a resolución, e interromperase na data de notificación á persoa interesada da iniciación do procedemento de execución; o cómputo do prazo restablecerase se aquel está paralizado durante seis meses por causa non imputable á persoa infractora.

Sección 2.ª Procedemento sancionador

Artigo 99. Normativa de aplicación.

As infraccións e sancións no ámbito das competencias da Administración xeral do Estado rexeranse polo procedemento sancionador previsto no título IX da Lei 30/1992, do 26 de novembro, de réxime xurídico das administracións públicas e do procedemento administrativo común, e na súa normativa de desenvolvemento.

Artigo 100. Actuacións previas.

Con carácter previo á instrución e como actuacións previas á incoación do correspondente expediente sancionador, o órgano competente para iniciar o procedemento deberá solicitar informe acerca do contido da denuncia, orde ou petición dos seguintes órganos:

a) Órganos competentes das comunidades autónomas en cuxo territorio se producen as condutas ou feitos que puidesen constituír infracción.

- b) A Oficina de Atención á Discapacidade.

Artigo 101. *Iniciación.*

O procedemento iniciárase sempre de oficio, ben por propia iniciativa ou como consecuencia de orde superior, petición razoada doutros órganos ou denuncia.

Artigo 102. *Medidas cautelares.*

No suposto de infraccións moi graves que supoñan un grave risco para a saúde física ou psíquica ou para a liberdade das persoas con discapacidade, o órgano que teña atribuída a competencia, na materia que se trate, poderá acordar como medida cautelar, e por razóns de urxencia inaprazables, o peche temporal do centro ou establecemento ou a suspensión do servizo, mentres o seu titular non solucione as deficiencias detectadas nel.

Artigo 103. *Efectividade da sanción.*

1. A autoridade que impón a sanción sinalará o prazo para o seu cumprimento sen que poida ser inferior a quince nin superior a trinta días.

2. Se a sanción non é satisfeita no prazo fixado na resolución administrativa firme seguirase o procedemento previsto no Regulamento xeral de recadación.

Artigo 104. *Información a outros órganos.*

A resolución definitiva, en unión de todo o expediente, remitirase para efectos informativos aos seguintes órganos:

- a) Aos órganos competentes das comunidades autónomas en cuxo territorio se cometeron as condutas ou omisións susceptibles de constituír infracción administrativa.
- b) Á Oficina de Atención á Discapacidade.

Estas actuacións realizaranse, en todo caso, de conformidade co establecido na lexislación de protección de datos persoais, para o cal os citados órganos unicamente poderán tratar os datos nos termos previstos no artigo 4.2 da Lei orgánica 15/1999, do 13 de decembro.

Sección 3.ª Órganos competentes

Artigo 105. *Autoridades competentes.*

1. O órgano competente para iniciar o procedemento será o órgano directivo do Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade, con rango de dirección xeral, que teña atribuídas as competencias en materia de discapacidade.

2. O exercicio dos actos de instrución necesarios para a determinación, coñecemento e comprobación dos datos en virtude dos cales se deba pronunciar a resolución sancionadora corresponde ao órgano directivo con rango de subdirección xeral a que correspondan as funcións de impulso de políticas sectoriais sobre discapacidade, que elevará proposta de resolución ao órgano competente para impor a sanción.

3. Será órgano competente para impor as sancións previstas no artigo 96:

a) O órgano con rango de dirección xeral a que se fai referencia no número 1 cando se trate de sancións pola comisión de infraccións leves.

b) A Secretaría de Estado de Servizos Sociais e Igualdade cando se trate de sancións pola comisión de infraccións graves.

c) A persoa titular do Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade cando se trate de sancións pola comisión de infraccións moi graves, ben que se requirirá o acordo

previo do Consello de Ministros cando as sancións sexan de contía superior a 300.000 euros.

Disposición adicional primeira. *Garantía do respecto á repartición de competencias constitucional e estatutariamente vixente.*

Esta lei aplicarase sen prexuízo das competencias exclusivas recoñecidas ás comunidades autónomas en materia de asistencia social nos seus respectivos estatutos de autonomía.

Disposición adicional segunda. *Tratamento da información.*

Nas actuacións previstas nesta lei que teñan relación coa recolla e tratamento de datos de carácter persoal observarase o previsto na Lei orgánica 15/1999, do 13 de decembro, e na súa normativa de desenvolvemento.

Disposición adicional terceira. *Exhibibilidade das condicións básicas de accesibilidade e non discriminación.*

1. Os supostos e prazos máximos de exhibibilidade das condicións básicas de accesibilidade e non discriminación, en todo caso, son os seguintes:

a) Para o acceso e utilización das tecnoloxías, produtos e servizos relacionados coa sociedade da información e de calquera medio de comunicación social:

Produtos e servizos novos, incluídas as campañas institucionais que se difundan en soporte audiovisual: 4 de decembro de 2009.

Produtos e servizos existentes en 4 de decembro de 2009 que sexan susceptibles de axustes razoables: 4 de decembro de 2013.

b) Para o acceso e utilización dos espazos públicos urbanizados e edificacións:

Espazos e edificacións novos: 4 de decembro de 2010.

Espazos e edificacións existentes en 4 de decembro de 2010 que sexan susceptibles de axustes razoables: 4 de decembro de 2017.

c) Para o acceso e utilización dos medios de transporte:

Infraestruturas e material de transporte novos: 4 de decembro de 2010.

Infraestruturas e material de transporte existentes en 4 de decembro de 2010 que sexan susceptibles de axustes razoables: 4 de decembro de 2017.

d) Os que deberán reunir as oficinas públicas, dispositivos e servizos de atención ao cidadán e aqueles de participación nos asuntos públicos, incluídos os relativos á Administración de xustiza e á participación na vida política e os procesos electorais:

Contornos, produtos e servizos novos: 4 de decembro de 2008.

Corrección de toda disposición, criterio ou práctica administrativa discriminatoria: 4 de decembro de 2008.

Contornos, produtos e servizos existentes en 4 de decembro de 2008, e toda disposición, criterio ou práctica: 4 de decembro de 2017.

2. Os supostos e prazos máximos de exhibibilidade das condicións básicas de accesibilidade e non discriminación para o acceso e utilización dos bens e servizos á disposición do público polas persoas con discapacidade, en todo caso, son os seguintes:

Bens e servizos novos que sexan de titularidade pública: desde a entrada en vigor do real decreto que regule as condicións básicas de accesibilidade e non discriminación para o acceso e utilización dos bens e servizos á disposición do público.

Bens e servizos novos que sexan de titularidade privada que concerten ou subministren as administracións públicas: desde a entrada en vigor do real decreto que regule as condicións básicas de accesibilidade e non discriminación para o acceso e utilización dos bens e servizos á disposición do público.

Bens e servizos novos que sexan de titularidade privada e que non concerten ou subministren as administracións públicas: 4 de decembro de 2015.

Bens e servizos existentes en 4 de decembro de 2010 que sexan susceptibles de axustes razoables, cando sexan bens e servizos de titularidade pública: 4 de decembro de 2015.

Bens e servizos existentes en 4 de decembro de 2012 que sexan susceptibles de axustes razoables, cando sexan bens e servizos de titularidade privada que concerten ou subministren as administracións públicas: 4 de decembro de 2015.

Bens e servizos existentes en 4 de decembro de 2015 que sexan susceptibles de axustes razoables, cando sexan bens e servizos de titularidade privada que non concerten ou subministren as administracións públicas: 4 de decembro de 2017.

Disposición adicional cuarta. *Plans e programas de accesibilidade e para a non discriminación.*

1. A Administración xeral do Estado promoverá, en colaboración con outras administracións públicas e coas organizacións representativas das persoas con discapacidade e as súas familias, a elaboración, desenvolvemento e execución de plans e programas en materia de accesibilidade e non discriminación.

2. O Goberno, no prazo dun ano desde a entrada en vigor desta lei, aprobará un plan nacional de accesibilidade para un período de nove anos. O plan desenvolverase a través de fases de actuación trienal. No seu deseño, aplicación e seguimento participarán as asociacións de utilidade pública máis representativas no ámbito estatal das persoas con discapacidade e as súas familias.

Disposición adicional quinta. *Memoria de accesibilidade nas infraestruturas de titularidade estatal.*

Os proxectos sobre as infraestruturas de interese xeral de transporte, como estradas, ferrocarrís, aeroportos e portos promovidos pola Administración xeral do Estado, incorporarán unha memoria de accesibilidade que examine as alternativas e determine as solucións técnicas necesarias para garantir a accesibilidade universal e non discriminación a todos os cidadáns con discapacidade.

Sen prexuízo do sinalado no parágrafo anterior, cando á vista das características do proxecto este non incida na accesibilidade, non será necesaria a dita memoria, circunstancia que se acreditará mediante certificación do órgano de contratación.

Disposición adicional sexta. *Prevención de deficiencias e de intensificación de discapacidades.*

Sen prexuízo das competencias que poidan corresponder ás demais administracións públicas, o Goberno, no ámbito das súas respectivas competencias, elaborará cuatrienalmente un plan nacional de prevención de deficiencias e de intensificación de discapacidades nos termos previstos no artigo 11. O plan presentarse ás Cortes Xerais para o seu coñecemento, e estas serán informadas anualmente sobre o seu desenvolvemento e grao de cumprimento.

Disposición adicional sétima. *Infraccións e sancións na orde social.*

As infraccións e sancións na orde social en materia de igualdade de oportunidades, non discriminación e accesibilidade universal das persoas con discapacidade seguirán rexéndose polo texto refundido da Lei de infraccións e sancións na orde social, aprobado polo Real decreto legislativo 5/2000, do 4 de agosto.

Disposición adicional oitava. *Infraccións en materia de accesibilidade e axustes razoables.*

A aplicación do disposto nos artigos 81.3.b, 95.2.a, 95.3.e, 95.3.f, 95.3.g, 95.4.f e 95.4.g, en canto derive do incumprimento das exixencias de accesibilidade ou negativa a adoptar un axuste razoable, quedará suxeita ao disposto nos artigos 24, 25, 27, 28 e 29 e os seus correspondentes desenvolvementos normativos.

Disposición adicional novena. *Revisión da contía das sancións.*

As contías das sancións establecidas nos artigos 83 e 96 poderán ser revisadas e actualizadas periodicamente polo Goberno mediante real decreto, logo do informe das comunidades autónomas e do Consello Nacional da Discapacidade, tendo en conta a variación do índice de prezos de consumo.

Disposición adicional décima. *Información ás Cortes Xerais sobre o réxime de infraccións e sancións.*

O Goberno, durante o primeiro ano posterior á entrada en vigor desta lei, presentará ás Cortes Xerais un informe sobre a aplicación do réxime de infraccións e sancións previsto nesta lei, no cal dará conta, ao menos, de:

1. As actuacións efectuadas para a aplicación da lei.
2. O custo económico das ditas actuacións.
3. As actuacións programadas para anos sucesivos, con indicación do custo previsto.
4. As infraccións cometidas e as sancións impostas en aplicación da presente lei, con especificación do rendemento económico producido por estas.

Disposición adicional décimo primeira. *Oficina de Atención á Discapacidade.*

As referencias que se fan no ordenamento xurídico á Oficina Permanente Especializada entenderanse realizadas á Oficina de Atención á Discapacidade.

Disposición transitoria única. *Efectividade do recoñecemento das situacións vixentes de subsidio de garantía de ingresos mínimos e por axuda de terceira persoa.*

1. Os beneficiarios do subsidio de garantía de ingresos mínimos, e por axuda de terceira persoa, continuarán co dereito á súa percepción, sempre que continúen reunindo os requisitos exixidos regulamentariamente para a súa concesión e non opten por pasar a percibir pensión non contributiva da Seguridade Social ou asignación económica por fillo a cargo.
2. A contía destes subsidios será fixada anualmente na Lei de orzamentos xerais do Estado.
3. Nos supostos de contratación por conta allea ou establecemento por conta propia dos beneficiarios do subsidio de garantía de ingresos mínimos procederá declarar a suspensión do dereito ao citado subsidio, recuperando automaticamente o dereito cando se extinga o seu contrato de traballo, ou deixen de desenvolver actividade laboral. Para efectos desta recuperación, non se terá en conta o importe dos recursos económicos que percibisen en virtude da súa actividade laboral por conta propia ou por conta allea.

Disposición derradeira primeira. *Título competencial.*

1. Esta lei dítase ao abeiro da competencia exclusiva do Estado para regular as condicións básicas que garantan a igualdade de todos os españois no exercicio dos dereitos e o cumprimento dos deberes constitucionais, conforme o artigo 149.1.1.^a da Constitución.

2. A sección 2.ª do capítulo II do título II dítase, ademais, ao abeiro da competencia do Estado en materia de lexislación procesual, conforme o artigo 149.1.6.^a da Constitución.

3. O capítulo II do título III só será de aplicación á Administración xeral do Estado.

Disposición derradeira segunda. *Formación en deseño universal ou deseño para todas as persoas.*

No deseño das titulacións de formación profesional e no desenvolvemento dos correspondentes currículos incluírase a formación en «deseño para todas as persoas».

Así mesmo, no caso das ensinanzas universitarias, o Goberno fomentará que as universidades prevexan medidas semellantes no deseño das súas titulacións.

Disposición derradeira terceira. *Desenvolvemento regulamentario.*

1. O Goberno, logo de consulta ao Consello Nacional de Discapacidade e ás comunidades autónomas, ditará cantas disposicións sexan necesarias para o desenvolvemento e execución desta lei.

2. No prazo de dous anos desde a entrada en vigor desta lei, o Goberno aprobará unhas condicións básicas de accesibilidade e non discriminación, segundo o previsto no artigo 29, para o acceso e utilización dos bens e servizos á disposición do público polas persoas con discapacidade.